

NAVASART

ORGANO DE LA U. G. ARMENIA DE CULTURA FISICA

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի

ՅՈՒՆԻՍ 1957

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայոց Հայրիկի մասին	ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ	1
Ճորոք մարտիկեան գործի վրայ		5
Ժամ Այնուխեան	Ա. Մ.	6
Մարմնակրթութեան պատմականը	Շ. ՔՐԻՍՏԵԱՆ	8
Հայկ. ժառանգութիւնը եւ ամբողջ համարդ. նշանակութիւնը		10
Սկառաւորութիւնը	Մ. ԵԱՆՇԳԵԱՆ	14
Միջազգային մարզական տարին		20
No os lamenteis exageradamente	EDITORIAL	25
La literatura armenia	R. ARTZRUNI	26
La Semilla y el terreno		28
Un deportista patriota: el P. Young	G. SHAHINIAN	29
La música armenia		32
El deporte en Armenia		36
Actividades sociales		38

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՍԱՑԱՆՔ ՀԵՏԵԻՆԱԼ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ, - "Ճրագ", Գիրք Դ. էջ 216 գին 2 տոլար: Հեղինակին հասցեն՝

A. A. Bedikian 164, Leonia, Av. New Jersey.

ԱՐՇԱԽԻՐ ՄԿՐՏԻՉ, "Չորս հոգիները եւ ես" (Բանաստեղծութիւններ). էջ 77, գին՝ 50 դիալ, Արտասահման մէկ տոլար: Հեղինակին հասցեն՝

Mr. M. Charabegian, 1634 Hafez Av., Teheran, (Iran).

Ա. ԱՍԼԸՆ, "Երէ Ապրի" (Բանաստեղծութիւններ), էջ 67, գին՝ 50 դիալ, Արտասահման՝ մէկ տոլար: Հեղինակին հասցեն՝

Mr. M. Charabegian, 1634 Hafez Av., Teheran, (Iran).

Գ. ԽԱՆՅԵՆ, "Ամբողջ Սրտով" (Բանաստեղծութիւններ), էջ 60, գին՝ 30 դիալ, Արտասահման՝ մէկ տոլար: Հեղինակին հասցեն՝

Ing. G. Khanian, Av. Khayan, Koutche Islami. Teheran (Iran).

* * *

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ

Վերջերս մեր վեթերան բարեկամ Միհրան Լեւոնեանը դժբախտութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր ազնիւ կողակիցը՝ Տիկ. Թողա Լեւոնեան, որուն կսկծալի մահը տեղի ունեցաւ այնքա՛ն անսպասելի կերպով:

Մեր բաժանորդներէն կորսնցուցինք նաեւ Պր. Էտուարտո Մանուկեանը, որ եռանդով եւ սիրով կապուած էր մեր Միութեան: Այս երկու տխուր առիթներով կը յայտնենք մեր խորին վիշտը ողբացեալներու հարազատներուն:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԻԿԻ ՄԱՍԻՆ

Գաղութահայութիւնը, գոնէ այս տարի, կրնար մոռնալ իր ներքին վէճերը, անիմաստ տարակարծութիւնները եւ պախարակելի պառակտումը՝ ոգեկոչելու համար Հայոց Հայրիկի բեղմնաւոր կեանքը եւ անոր անմահ յիշատակը:

Եւ առիթը բանաւոր է, որովհետեւ այս տարի կը լրանայ Հայրիկի մահուան յիսնամեակը եւ «Արծւի Վասպուրական»ի հրատարկութեան հարիւրամեակը:

Սպասելի էր, որ այս երկու կարեւոր տարեդարձները յուշատունւէին համազգային շուքով եւ հպարտութեամբ, զի անոնք մեզ կը տեղավորեն 19րդ դարը, ուր տեղի ունեցաւ մեր սքանչելի զարթօնքը, որուն գլխաւոր դերակատարներէն էր Խրիմեան Հայրիկը:

Այս ակամայ թերացումը, սակայն, մասամբ դարմանուած կարելի է համարել անով, որ Հիւս. Ամերիկայի Համավասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը նախաձեռնած է տօնելու այս տարեդարձները: Այս մասին արդէն հրահանգներ կան իր բոլոր մասնաճիւղերուն, որոնք գոյութիւն ունին գաղթաշխարհի կարեւոր կեդրոններուն մէջ:

Այլեւ որոշած է հրապարակ զնել պատկառելի հատոր մը, նուիրուած Հայրիկի կեանքին եւ բազմակողմանի գործունէութեան:

Մինչ այդ, նոր սերունդն ալ մեծարանքի իր տուրքն ունի տալու մեծ հայուն:

Մարմնապէս մեր Հայրիկը վայելչակազմ էր, բարձրահա-

ասկ եւ առոյգ: Իր լայն ճակատը, թախծոտ աչքերը եւ արծուա-
յին քիթը վեհութիւն կուտային իր անձին, յիշեցնելով հին Ար-
մէններու պատկառելի տիպարը:

Հայրիկի մասին շատ է գրուած. բայց աւելի շատ խօսուած
է: Իր կեանքը, գաղափարները եւ գործերը, ինչպէս նաեւ իր
փառքն ու համբաւը ոչ թէ գիրքերէն անցած են հանրութեան, այլ
բուն հայ ժողովուրդէն փոխանցուած են գրականութեան: Իր
կենցաղը, արարքները, եւ նոյնիսկ հասարակ առօրեան աւանդա-
բար սեփականութիւն դարձած են բովանդակ հայութեան, զայն
դարձնելով առասպելական անձնաւորութիւն մը:

Այլ խօսքով, անոր բուն կենսագիրը եղած է մեր ազգը: Եւ այս
բացառութիւնը միայն Հայրիկին համար է, որովհետեւ մեր նո-
րագոյն պատմութեան մէջ ուրիշ որեւէ հայ մեծութիւն չկայ որ
այդքա՞ն լայն ժողովրդականութիւն վայելած ըլլայ:

Եւ ահա ազգը զինք վարձատրած է բարձրագոյն պատուանու-
նով մը՝ «Հայրիկ»: Այս կը նշանակէ, որ Խրիմեանը եւ Ազգն Հա-
յոց միեւնոյն կշիռ, միեւնոյն տարողութիւն եւ միեւնոյն նկարա-
պիւրն ունին, մէկը միւսէն բխած եւ մէկը միւսին լրացնող:

Այս բացառիկ գնահատանքը անոր համար, որ հայութիւնը
ինքզինք ամփոփուած կը տեսնէր Խրիմեանի անձին մէջ: Իր հա-
րազատ մանրանկարն էր, բնութեամբ լայն եւ տարածուն, իմա-
ցապէս պայծառ, բարոյապէս մեծ, կեանքով եւ գործերով օրի-
նակելի, համակ սէր եւ նուիրում: Ժողովուրդեան խոնարհ խա-
ւերէն ելած էր եւ ժողովուրդին հետ մնաց միշտ:

Հայկական անտաշ բայց ինքնատիպ հանճար մըն էր: Հա-
յութիւնը կը տեսնէր ոչ միայն իր իմացական աչքերով, այլ զայն
կը զգար ու կը շօշափէր իր բովանդակ էութեամբ: Ռամկօրէն
ազնուական՝ եւ ազնուականօրէն ռամիկ մըն էր իր կեանքով,
կենցաղով եւ գործերով: Եւ այս բոլորը ոչ թէ ձեւականօրէն, այլ
բնական կերպով, ճիշտ այնպէս ինչպէս մեր ազգն է: Գրեթէ դար
մը ապրեցաւ Հայոց նոր մարգարէն, որ կոչուած էր նոր խօսք
ասելու ստրուկ, խաւար եւ կիսամեռ հայութեան, որ կորսնցու-
ցած էր իր նախնեաց մեծութիւնը եւ անոնց բազմապիսի առա-
քինութիւնները:

Չարմանալի ուշիմութեամբ զգացեր էր որ հայութեան մէջ
մարդը գրեթէ մեռած է, ու կը մնար փնտուել բացառապէս Հայր
զայն ոտքի հանելու համար: Այս ուղղութեամբ իր առաջին գոր-
ծերը Լուսաւորչական են: Թերթ հրատարակել, դպրոցներ հիմ-
նել, բանաւոր եւ գրաւոր խօսք ասել հայ ռամիկ ժողովուրդին,
անոր թմրած միտքը արթնցնելու համար: 1855ին, Խրիմի ոռու-
թրքական պատերազմէն անմիջապէս ետք, կը սկսի հրատարակել
իր «Արծւի Վասպուրական» նշանաւոր պարբերականը, Պոլսոյ

մէջ: Յաջորդ տարին զայն կը փոխադրէ Վանի Վարազայ Վանքը, ուր նման ձեռնարկի մը համար հազար տեսակ դժուարութիւններ կային:

Սակայն ան կը յաղթահարէ բոլոր խոչընդոտները եւ զարթօնքի կը հրաւիրէ բնաշխարհի հայութիւնը: Երեւոյթը ապշեցուցիչ էր: Մինչ մեր մամուլը, ահաբեկ, ապաստանած էր արտասահմանի կարեւոր կեդրոնները, ուր քիչ մը ազատութիւն կար, Հայրիկը, յանդգնօրէն իր մամուլը կը տեղափոխէ անազատ հայրենիքին մէջ: Ապա կը հիմնէ Վանի ժառանգաւորաց Վարժարանը: Լուսաւորութեան այս երկու կարեւոր գործօնները, մամուլն ու դպրոցը, միասնաբար, կը պատրաստեն նոր քարոզիչներ եւ դաստիարակներ, Խրիմեան շունչով, որոնք նոր մղում եւ թափ կուտան մեր զարթօնքին:

Ասոնց զուգընթաց՝ գործնականապէս եւ անձամբ, Հայրիկը ցոյց տուաւ ռամիկ հայուն, որ հողի մշակութիւնը, երկրագործութիւնը ոչ միայն հասարակ եւ արհամարհելի արհեստներ չեն, այլեւ ազնուացնող միջոցներ են մարդը ապրեցնելու եւ բարձրացնելու: Այս զարմանալի կրօնաւորը, հակառակ արտաւոր մրտայնութեան իր դասակարգին, որ հողէն եւ վաստակէն կը խորչէր, նոյնիսկ վարդապետը, վանապատկան հողը կը մշակէր, կր վարէր, կը ցանէր ու կը հնձէր, ցոյց տալու արդար վաստակին քաղցրութիւնը ու միաժամանակ լսելի անելու համար հայրենի հողին ձայնը:

Այս պարագային, հողը Խրիմեանի համար համարժէք էր Հայրենիքի բազմաբնիկ, ուստի շինականը ամուր պէտք էր կառչէր հողին եւ զայն սիրէր իրբեւ իր գոյութեան միակ յենարանը: Մինչ մեր դժբախտ ժողովուրդին համար հայրենի հողը պարզ գերեզմանատուն մըն էր, ապագայ Հայոց Հայրիկին համար ան Հայաստան էր, հայ երկիրը եւ հայրենի օժախը: Հոգեբանական մեծ յեղաշրջում մը, որ պարտական ենք երիտասարդ վարդապետին:

Հայրիկը օժտուած էր բազմապիսի շնորհներով եւ կոչուած էր ըլլալու 19րդ դարու հայ առաջին լուսաւորիչը, քաղաքական առաջին առաքեալը, մեր վերագարթօնքի կեդրոնական առաջին դէմքը, ժողովրդական գրողը եւ Ամենայն Հայոց արժանաւոր Հայրապետը:

Իր շունչը, ոգին եւ ներկայութիւնը զգալի է Հայոց բոլոր գործերուն մէջ: Կ'իշխէ նոյն դարու մեր բոլոր մարգերուն վրայ, քաղաքական, ընկերային, բարոյական եւ մշակութային:

Յանձինս Հայրիկի, գտնուած էր բուն Հայը, որ ոյժ եւ կարողութիւն ունէր վերստեղծելու Հայ մարդը:

Մեր ազգը եւ մեր եկեղեցին գնահատելով անոր բազմակողմանի գործունէութիւնը կարծես մրցումի ելած էին անոր տալու

նոր կոչումներ, նոր պաշտօններ եւ բարձր տիտղոսներ: Եղաւ վանահայր, պատրիարք, կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, սակայն այս բոլորէն առաջ ան արդէն Ամենայն Հայոց Հայրիկ էր:

Մեր Հայրիկը նա'եւ առաջին Հայ հումանիտան է: Կ'ատէր բռնակալները եւ անխտիր կր սիրէր ճնշուածները: Սուլթանները եւ ցարերը զինք չէին հանդուրժէր, բայց կ'ակնածէին ատկէ, որովհետեւ յանդուգն էր եւ արդար: Մեր դատը պաշտպանելու համար ներկայացաւ աշխարհի մեծերուն, որոնցմէ միայն գործնական դասեր բերաւ Հայութեան Իր երկաթեայ շերտի պատմութեամբ նոյնիսկ համարձակութիւնն ունեցաւ սրբազրելու քրքրատոնէական որոշ սկզբունքներ, զանոնք պատշաճեցնելով մեր պայմաններուն:

Ծնած էր Վասպուրական, բայց հաւասարապէս Տարօնցի, Արարատեան Դաշտեցի եւ Կիլիկեցի էր:

Մեր երկիրը թէեւ ոտից կոխան եւ տրորուած, բայց անոր համար աշխարհագրական, ցեղագրական եւ ոգեկան ամբողջութիւն մը կը կազմէր: Համահայ եւ Համահայաստանցի էր, եւ իր Արծուային թռիչքով կը սաւառնէր Հայ Աշխարհի վրայ: Հայոց անհուն վշտի եւ տառապանքի արցունքները կը հոսէին Հայրիկի մեծ սիրտին մէջ ուր սրբանալով կը դառնային յոյսի, հաւատքի, եւ յարութեան կենսատու ցօղեր: Մեզմէ աւելի՛ լացաւ եւ աւելի՛ ուրախացաւ մեր ուրախութիւններով: Իր բոլոր շնորհները աւատօրէն բաշխեց կամ ծառայեցուց Հայութեան, զայն յուսադրելու եւ երջանկացնելու համար: Ատով իսկ իր մէջ ամփոփուած կը տեսնենք Հայոց մեծ ու վշտահար սիրտը, անոր զգօն եւ արթուն միտքը, ինչպէս եւ անոր անընկճելի կամքը, որ գիտէ տուկալ, համբերել եւ յաղթանակել:

Ըսենք նաեւ որ «Կոմիտասեան» գիւտը պարտինք լուսամիտ Հայրիկին, որ նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերեց Վարդապետը, գտնելու մեր կորսուած գեղջկական երաժշտութիւնը, զայն բազմեցնելու համար մեր եկեղեցական վեհափառ երաժշտութեան կողքին:

Վանեցի այս սուրբն ալ ունեցաւ հալածիչներու հսկայ բանակներ, որոնց պարտութեան մատնեց իր հայրական սիրով:

Ոգեկոչելով Հայոց Հայրիկի գաղափարը, գործը եւ յիշատակը, նոյն հպարտութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կ'ոգեկոչենք նաեւ յիշատակը Ս. Արովեանի, Մ. Նալբանդեանի, Բաֆֆիի, Ռ. Պատկանեանի եւ այլոց, որոնք, Հայրիկի հետ միասնաբար, լուսաւորեցին մեր ժողովուրդի ուղին, զայն հասցնելով իր դարաւոր երազներու իրագործման:

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

Ինչպէս յայտնի է, Վրացեան-Մարտիկեան կրթական առաքելութիւնը անհախընթաց յաջողութեամբ պատկուեցաւ Հարաւ. Ամերիկայի մէջ: Արժանիքնի, Ուրուկուայի եւ Պրաղիլի հայ գաղութները, ինքնաբուխ եւ առատածեռն, մասնակցեցան Փալանճեան ձեռնարանի հանդանոցութեան: Մէկ ամիս մեր տարազիր բազմութիւնները ակրեցան արտակարգ խանդավառութեան եւ ողբերգութեան մէջ: Աւելի խանդավառ էին մեր երկու ակաճաւոր հիւրերը, որոնք մեզմէ բաժնուեցան լուսապայ թալաւորութիւններով: Հասնելով իրենց բնակութեան վայրը, մեր հիւրերը հիացումով կը խօսին այս մեկուտի եւ հեռաւոր գաղութներու մասին, ուր դործնականապէս տեսան հայկական ջերմութիւնը, նուիրումը եւ մասնաւոր առատածեռնութիւնը:

Ճորճ Մարտիկեանը նոյն եռանդով կը շարունակէ իր մարդասիրական եւ ազգային գործունէութիւնը:

Պրաղիլէն Ուաշինկթոն հասնելով, մեր երկու ակաճաւոր բարեկամները իրարմէ կը բաժնուին. Վրացեանը կը մեկնի Պէյրութ, իսկ Մարտիկեանը՝ Սան Ֆրանսիսքօ, ուր անյետուզելի քանի մը անձնական գործեր կարգադրելէ յետոյ, նորէն հապշտապ կը վերադառնայ Ուաշինկթոն:

Ամերիկայ մայրաքաղաքէն, Յուլիս 8 թուակիր նամակով, ձերճ Մարտիկեանը «նաւասարդ» խմբազրութեան կը գրէ—

«Ահա դարձեալ վերադարձած եմ Ուաշինկթոն, ուր կ'աշխատիմ Հայկական Գոթայի մը համար:

«Քանի մը օրէն կ'երթամ Ֆիլատէլֆիայի մէջ դտնուող Ամերիկայի սրբավայրը, Վալի Փորճ, որը կը համապատասխանէ մեր Մարտաբապատի կամ Աւարայրի դաշտին. այս շրջանին մէջ էր որ ձերճ Ուաշինկթոնը կորսնցուց իր բանակի մեծ մասը, ցուրտէն եւ սովէն:

«Պիտի ունենանք 60,000ի մօտ սկառտներու ժամպօր (ձրդ) մեծ տողանցքը: Որպէս անդամ ընդհանուր նասիոնալ ֆոնդի ՄԵՎԱԿԵՐ եւ խորհրդական 60,000 անօթի գայլերու կերակրման գործի մէջ»:

Եւ այսպէս, Հ. Մ. Ը. Մ. ի մեր վեթերան բարեկամը եւ հայ սկառտաիգմի առաջին սկառտապետներէն մէկը, վարձատրուած Ամերիկայի մարդական բարձրագոյն շքանշանով եւ տիտղոսով, կը ղեկավարէ եւ կը հովանաւորէ այդ մեծ ազդի ընդհանուր մարդական կազմակերպութիւնը:

Ինչպէ՞ս չհպարտանալ հայ ազգի այս տաղանդաւոր զաւակով, անոր կեանքով եւ գործունէութեամբ:

Մեզ կը մնայ միայն նորանոր յաջողութիւններ մաղթել իրեն:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

Մեր ամսաթերթը արդէն պատրաստ էր տպագրութեան, երբ ստուգապէս իմացանք, որ մալրաքաղաքս է ժամաներ աչխարհահռչակ հայ երդահան Արամ Պաշատուրեան:

Բարի գալուտ կը մաղթենք հայ հանճարեղ երաժշտապէտին:

ԺԱՆ ԱԼՄՈՒԽԵԱՆ

(ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԻՐ ԶԵՌՆԱՐԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ուրախութեամբ մեր Հասարկութեան կը ներկայացնենք ժան Ալմուխեանը, որ նոր եւ տաղանդաւոր երգահան-խմբավար մըն է, գնահատուած օտար մասնագէտ երաժշտագէտներու կողմէ :

Ժան կրտսեր զաւակն է զաղութիւն ծանօթ եւ յարգուած Տէր եւ Տիկ. Վարսենիկ եւ Մայքել Ալմուխեաններու : Մնած է Յունաստան : Աշակերտած է տեղւոյն «Զաւարեան» նախակրթարանը, ապա յաճախած է յունական երկրորդական վարժարանը : Մանուկ Հասակէն եղած է մեր մարմնակրթական Միութեան անդամ :

Ալմուխեան ընտանիքը 1947ին, Յունաստանէն գաղթելով, կը Հաստատուի Պուէնոս Այրէս, ուր, առաջին անգամ ըլլալով, ծնողքը կը նկատեն ժանի երաժշտական Հակումները եւ ամէն գիւրութիւններ կ'ընծային, որ մանուկը ընթացք տայ եւ զարգացնէ իր նախաօրութիւնը : Միեւնոյն տարին կը սկսի երաժշտութեան դասեր առնել փրոֆ. է. Սամբիէթրոյէն : 1952ին, կը Հետեւի գաշնակի ու դասական արմամիայի դասերուն, Համբաւաւոր Հողինակ Ք. Քուքսեմպանիի Հետ : Նոյն Հեղինակի դասատուութեամբ, փայլուն կերպով կ'աւարտէ նաեւ Փօմպրարուքօի ճիւղը : Ապա՝ աւելի ընդլայնելով իր երաժշտական ուսումը, կը սկսի Հետեւիլ աշխարհահռչակ երգահան եւ Հայ

երաժշտութեան հիացող Ալպերթօ Խինասթերուօի արգիական արմոնիայի եւ Քոմպոզիտիոնի կատարելագործման դասերուն: 1956ին տեղի կ'ունենայ Աստիացիոն Քոմպոզիտիոնի Վարդապետութեան Գործարարական Կոնգրէսը, որուն կը մասնակցի նաեւ ժամ Ալմուխեանը: Մրցութեան մասնակցող 300 խմբավարներուն մէջ միայն չորս հոգի կ'արժանանան մրցանակի, որոնցմէ առաջինը կ'ըլլար մեր երիտասարդ հայրենակիցը:

Իրերեւ բացառիկ գնահատանք եւ վարձատրութիւն, ժամ իրուունք կը ստանայ ճիշտաբար հետեւելու եւ աւարտելու «Քրոնո»ի խմբավարներու կատարելագործման դասընթացները, անուանի փրոֆ. Փետրօ Վալինթի Գոուստաւի դասուանդութեամբ եւ հսկողութեամբ:

Ժամ Ալմուխեանի երաժշտական ստեղծագործութեանց գլխաւոր առանցքը ընդհանրապէս, կը կազմեն հայ երաժշտութիւնը եւ հայկական նիւթերը: Իր յորինուածները բազմատեսակ են, — մեներգներ, խմբերգներ, լարային քառեակներ, նուագախումբ եւայլն: Իր ինքնուրոյն ստեղծագործութիւններէն խիստ ուշագրաւ են հետեւեալ կտորները. «Հայիակամ սուիթ դաշնամուրի համար», «Երեք քրէչուտիոններ» եւ «Հայոց Ալպերիւ»: Այս վերջինը իսկական կոթող մըն է հայ երաժշտութեան համար, որ կը բաղկանայ հետեւեալ մասերէ — «Հայերը», «Սիլվաֆաները», «Տէր էլ Զօր» եւ «Ընդվզում»: Ներկայիս կ'աշխատի «Արարատ Լեռը» ինքնատիպ դործին վրայ, զորք դաշնակներու համար:

Արժանիքի երիտասարդ դաշնակահարը, Ժերարտօ Կանտինի, մէկը մեր հայրենակցի հիացողներէն, իր Ռեքերթօրիսիմ մէջ առած է ժամ Ալմուխեանի մէկէ աւելի դործերը, որոնք ամէն առիթով կը նուագէ, զանոնք ներկայացնելով Արժանիքի երաժշտաւէր հասարակութեան, մեծ խանդավառութիւն պատճառելով:

Գնահատելու եւ խրախուսելու մեր այս նոր երգեալի-խմբավարը, վերջերս՝ խումբ մը հայ եւ օտար երիտասարդներ կազմած են «հայ երաժշտութեան բարեկամներ» անուան տակ միութիւն մը, որ նպատակ ունի ժամ Ալմուխեանի ստեղծագործութիւններէն բաղկացեալ եւ անոր ղեկավարութեան տակ երգահանդէս մը առլ զայն ծանօթացնելու գաղութիս: Երգահանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն սիրուած դաշնակարուհի Անթաթա Ահարոնեան եւ «Քրոնո»ի առաջնակարգ երգիչը Վիքթօր Տէ Սարգէ: Ի դէպ՝ ըսինք, որ այս անուանի երգիչը Սեպտեմբերին պիտի մեկնի Եւրոպա, ուր պիտի ներկայացնէ Արժանիքին փառասօսի մը ընթացքին: Այս պատճառով անոր պիտի փոխարինէ նոյնքան համբաւաւոր պարիթօն Անիէլ Մաթիէլլօ:

Վաթառն անդամներէ բաղկացած է երգչախումբը, որ պիտի ղեկավարէ ժամ Ալմուխեանը: Սոյն երգչախումբին մաս կը կազմեն «Աստիացիոն Վալմուխիանայի» եւ գաղութիս երգչախումբերէն առնուած ընտրեալ ձայներ: Դաշնակով պիտի ընկերակցի փրոֆ. Նաչա Կալբերին:

Կասկած չունինք, որ մեր հասարակութիւնը հաճոյքով պիտի խրախուսէ այս ձեռնարկը, քաջալերած ըլլալու համար հայ երաժշտութեան նորարողը ոյժ մը:

Ա. Մ.

ՄԱՐՆՄԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն Ը

ԶԻՆԱՑԻՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՇԱԻԱՐՇ ՔՐԻՍՏԵԱՆ

Նոյնիսկ առաջին մարդը, իր գոյութիւնը երկրի վրայ գալուն, իր ամենազլխաւոր ու նոյնիսկ բնազգաբար առաջին գործը նկատած է շարժումը՝ ու հետեւաբար Ֆիզիքական գործունէութիւնը՝ իբր պայման գոյութեան :

Ու իրարու յաջորդող զարեբու երիտասարդութիւնն ալ միշտ որեւէ ձեւի տակ Ֆիզիքական կրթութիւն մը ստացած է, ուրիշ բան որ տարբեր շրջաններու, տարբեր երկիրներու ու նոյնիսկ տարբեր կլիմաներու տակ մարմնական խաղերը իրարմէ տարբերած են, բայց միշտ եւ ամէն տեղ նպատակը նոյնը մնացած է, այն է մարմինը դարգացնելով իր կարելի եղած կատարելութեան եւ գեղեցկութեան հասցնել :

Գալելը, վաղելը, ցատկելը, մէկ խօսքով բոլոր մանկական խաղերը տրդոց քով ինքնածին են, եւ աղոց դէպի շարժումը, դէպի անատուկութիւն նկատուող Ֆիզիքական շատ բնական գործունէութիւնը այնքան հին է որքան մարդկութիւնը, ու ասիկէ զատ խաղերը ըլլալով մեր կեանքին առաջին շրջանին միակ վթաղումը, շատ բնականօրէն այդ առաջին շրջանը միշտ մեծ հաճոյքով կը վերյիշենք, թէեւ հետզհետէ շատ մը պարագաներու պատճառով այդ այնքան բնական ու առողջ պայմաններով սկսուած կեանքի մը բնական հետեւանքը ըլլալիք կայտառ եւ առողջ ապրելակերպէ մը հեռացած ենք :

Անհատը՝ եւ անհատով կազմուելիք հանրութիւնը, Ֆիզիքապէս, մտաւորապէս եւ բարոյապէս կարելի եղած կատարելութեան բարձրացնելու գաղափարը նոր կրթական հարց մը եւ իտէալ մը չէ, այդ հարցը միշտ զրաղեցուցած է զանազան շրջաններու խորհող եւ սրամաբանող միտքերը, ի հարկէ այն ատեն գոյութիւն ունեցող դիտութեանց եւ ընդհանուր հմտութեան շարժումը :

Մեր նախնիքները մենէ շատ աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէին Ֆիզիքական կրթութեան եւ մարմնական ուժի, սա շատ պարզ պատճառով որ նախնական մարդիկ մախ իբր կենդանի գոյութիւն ունէին, ստիպուած էին ապրելու համար միշտ իրենց մկաններուն գործունէութեան դիմում ընել, ու յետոյ, վերջապէս իրենց իբր գերազանց կենդանի ունեցած տարրական բանականութիւնը զիրենք կը ստիպէր ըլլալու լաւ կենդանիներ, ճիշդ այնպէս ինչպէս այսօր մարդիկ կը մրցին իրարու հետ իրարմէ պերազանց մտաւոր կենդանիներ ըլլալու, ու այսօր, մարդիկ՝ դիտութեանց միջոցաւ եւ քաղաքակրթութեան պարզեւած դիրքութեանց շնորհիւ գրեթէ բնաւ պէտք եւ առիթ չեն ունենար Ֆիզիքական կենսատու շարժումներու դիմում ընելու, ու այսպէս գրեթէ Ֆիզիքական այլասերման ճամբու մը մէջ մտած են :

Շարժումը որ մարդուն հետ կը սկսի, մարդուն հետ կապրի եւ պէտք է որ ապրի, ու ճիշդ այդ շարժումին զարբերումն է որ մարդն ալ կը մեռնի. այս տեսութիւնը զժբախտաբար այնքան ճիշդ է համայնքներու եւ աղբերու սրբան անհատներու մասին, ու եթէ պատմութիւնը հանդարտ եւ անկողմնակալ միտքով մը քննենք, ազգի մը պատմութեան մէջ ժամանակին որքան աննշան նկատուած երեւոյթներու պիտի հանդիպինք որոնք սակայն ժամանակի ընթացքին հետ մեծնալով ու իրենք ալ ուրիշ պատճառներու ծնունդ տալով,

նոյն այդ ազգին կործանման կամ բարգաւաճութեան հասնելուն գլխաւոր պատճառը եղած են :

Մարդկային պատմութեան առաջին մասին մէջ կը հանդիպինք Արեւելքեան Ազգերէն Պարսկներուն, որոնք Ֆիզիքական կրթութեան շատ մեծ կարեւորութիւն չէին տար, իսկ ընդհակառակը Մեծն Բէրբըլէտի օրով Հին Յոյները Ֆիզիքական փորձերու մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէին ու այդ դարափարները յատկանշող արձաններուն իբր յարպանք տօնական օրեր որոշած էին :

Ֆիզիքական կրթութեան ծագումը դտնելու համար կրնանք պատմութիւնը խղթատելով մինչեւ աշխարհի հաւանական ստեղծագործութիւնը վերադառնալ, եւ հոն, անասրուկոյս պիտի գտնենք զաղափարներ, ու այդ զաղափարներուն տեղի առողջ պատճառները, որոնք շնորհիւ Ֆիզիքական կրթութիւնը ծնունդ տուաւ :

- Ազգի մը պատմութեան մէջ գրեթէ միշտ կրնանք իր ծագման եւ աստիճանական զարգացման հետեւը դտնելով գալ մինչեւ մեր օրերը, ու ըստ այնմ բաղդատութիւն մը ընել իր ծագման, անցեալին ու ներկային միջեւ, ու նոյնիսկ ենթադրութիւններ ընել իր հաւանական ապագային մասին, բայց Ձիւնացիներուն պատմութեան մէջ այս մասին իրողութիւններուն չենք հանդիպիր, ու արդարեւ պատմութեան մէջ այդ զարմանալի ազգին մանկութիւնը յիշեցնող կամ գէթ սեւէ կերպով քայտարող ոչ մէկ հետքի կը հանդիպինք :

Կ'երեւի թէ Ձիւնացիները հազարաւոր տարիներ առաջ գրեթէ ճիշդ իրենց այսօրուան քաղաքակրթութիւնը ունէին. հետզհետէ գտնուած յիշատակագիրները դիտուններուն այս կասկածները կը հաստատեն, ու ամենէն խիտ քննադատներն անգամ առանց զգալի փոփոխութեան մը հանդիպելու կը հասնին մինչեւ Հօանկ-Քի կայսեր գահակալութեան 61րդ տարին, Քրիստոսէ 2637 տարի առաջ :

Այդ թուականէն ալ աւելի ետ, մինչեւ Յօօ-Քի թագաւորը, Քրիստոսէ 3468 տարի առաջ պատահածները նկատուած են կարելի եւ խկական, բայց ալ աւելի ետ երթալով կը հանդիպինք դէպքերու՝ որոնց պատահած ըլլալուն հաւանականութեան հետ չկրնալով հաշտուիլ ներկայ գիտուններուն համոզումը, այդ շրջանը նկատուած է նախապատմական կամ առասպելական :

Ձիւնաստանի յիշատակագիրներուն քննութեան մէջ առաջին անգամ Ֆիզիքական կրթութեան եւ առողջութեան պահպանման համար սահմանուած շարժումներուն բուժիչ յատկութիւնները պատմող յիշատակագիրները կը կրնն Քրիստոսէ առաջ 3600 թուականը, եւ այդ յիշատակագիրներէն մէկուն գրոյց կայ Հետեւեալը. «Ճուռ-Մի կայսրը հրամայեց որ իր հպատակները օրական քանի մը ժամ զինուորական եւ մարմնական փորձեր կատարեն. պարտաւորիչ էր զանոնք շարժումները ոչ միայն Հիւանդներուն եւ վատառողջներուն առողջանալուն, այլեւ արդէն առողջներուն ու զօրաւորներուն ալ աւելի ուժովնալուն նպաստեցին» :

Յատկանշական պարագայ մըն է թէ նոյն իսկ հազարաւոր տարիներ առաջ խոնաւութիւնը եւ ըմպեալ ջուրը միակ պատճառը նկատուած էին տարափոխիկ Հիւանդութեանց եւ թէ նոյնիսկ այն ատեն այդ Հիւանդութեանց դէմ իբր նախազգուշական միջոց նկատուած էր մարզանքը, բայց մանաւանդ պարը, եւ իրաւ ալ Ձիւնացիները գրեթէ ամէն առթիւ կը պարէին, օրինակի համար բարձրատիման պաշտօնէի մը մահուան, արկածի մը կամ ազգային աղէտի մը, ինչպէս նաեւ խրախճանութեանց ատեն :

ՀԱՅԿԱԷԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԵՐԱՄՇԱԿՈՒՄԸ

Ամերիկայի Հայագիտական Միութեան Գործունէութեան Առաջադրած Ուղին

Ոեւէ տոհմային գործունէութիւն որ կը ծրագրուի ստեղծել բազմաթիւ ազդակներու եւ բարքերու հոսանքին մէջ եւ նպատակ ունի իր ուրոյն դրոշմը պահել եւ տեսականացնել՝ իր մէջ բովանդակելու է փիլիսոփայութիւն մը եւ կամ առաքելական անտոյր կոչում մը: Առանց այսպիսի վարդապետութեան մը կարելի չէ ո՛չ շարժումը կենդանի պահել եւ ո՛չ ալ անոր ինքնութիւնը՝ անապարտ: Այս մասին լուրջ խորհրդածութիւններ չեն եղած, եւ մեր միջավայրի ներկայ վերիփայլումներուն կը մերձանանք վիպական խանդավառութեամբ եւ անհորիզոն հաշիւներով:

Ամերիկահայ նոր սերունդը, Փրանսահայ նոր սերունդը (ուչ կամ կանուխ պաղուծներու բոլոր նոր սերունդները) Հին սերունդին հետեւեալ հարցերը կ'ուղղեն—

«Ինչո՞ւ Հայ մնալ կ'ուզէք»:

«Ինչո՞ւ Հայ քարտաշկրթութիւնը եւ մշակոյթը կը գովաբանէք, երբ անոնց մասին մենք ոեւէ յիշատակութիւն չենք գտներ սովորական պատմութեան եւ ուրիշ մեծածաւալ գործերու մէջ»:

Իմ տասնըմէկ տարեկան որդին Հարցուց ինձի.

«Հայրիկ, ինչո՞ւ Մեծն Քաջ Վարդանի անունը եւ կենսագրութիւնը կը բացակայի Բրիտանական եւ Ամերիկեան Հանրադիտակներու եւ պատմագիրքերու մէջ, եւ այլն»:

Նոր սերունդին այս կարգի հարցերը երկար շարք մը կը կազմեն: Այս հարցումները չեն ուղղուիր ծնողները անել կացութեան մղելու: Ո՛չ: Այս հարցումները կը բխին իրենց հոգիին մէջ անոր համար որ նոր սերունդը՝ ինքը, անկ կացութեան մատնուած է: Ինքը զոհն է հակամարտ ներքին ոյժերու: Իր բնիկ ծննդավայրի կլանող աղօղեցութիւններու եւ իր ծնողաց ժառանգութեան հանդէպ սնուցած աղօս զգացումներու եւ հաւատարմութեան սգիի միջեւ: Անիկա իր հարցումներուն պատասխանը չէ ստացած ոչ իր պատանական չըջանին եւ ոչ ալ երբ հասակ առած է: Արդեօք քանի՞ հոգիներ Հին սերունդէն կրնան այս հարցումներուն արդարօրէն պատասխաններ խորհիլ: Շատ քիչեր: Սա այս հարցումները ուղղած եմ իմ Եւրոպա ճամբորդութեան ընթացքին զաղուծներու դեկավար անձերուն, եւ զպացական պատասխաններ» միայն ստացած եմ: Ունի՞նք այս հարցերուն պատասխանները բերեղացած եւ ուխտի ձեւով նուիրագործուած: Դժբախտաբար, ո՛չ: Այո, այս հարցումներուն նիւթ Հայթայթոյ կոյտ ժառանգները թաղուած են դարերու աւանդութեանց եւ մատենագրութեանց մէջ: Անոնք պիտի մնան թաղուած հոն որքան ատեն որ մեր կատարած փորձերը միջակութեան եւ ծանծաղութեան մակարդակէն վեր չեն բարձրանար: Մինչեւ Հիմա մեր նոր սերունդին հրամցուած գրութիւնները ապարդիւն են եղած: Որովհետեւ անոնց պատրաստութիւնը եղած է վիպական ցանկութեան հետեւանք եւ ոչ գիտակատօրէն պատրաստուած ոյժերու արդիւնք: Իրերու այս գրութիւնը հրամայական պատանջ մը կը ստեղծէ Հիմնական սրբագրութեան ենթարկել մեր ցարդ փորձած գործելակերպը: Հրամայական եւ անխուսափելի է որ մեր որդեկրեւիք նոր գործելակերպը միջավայրի պարտադրած բարձրագոյն կշիռներուն համապատասխան ըլլան:

Մեր Մշակույթի Հիմունքը

Մեր մշակույթի անկիւնաքարերը անոսասան կերպով խորիխ դրած են Հայկ Նահապետի ազատապաշտպան աւանդութեան եւ Վահագնեան դիւցազնութիւններու մէջ: Անթուական շրջաններէն ի վեր անոնք հանդիսացած են անսպառ աղբիւր ներշնչելու մեր ցեղի հարողատ զաւակներուն հոգիի եւ մտքի աղբտուփիւնը: Անոնք ընտափան են հետագայ դարերու բոլոր ազատութեան պայքարներու եւ հողեկան ստեղծագործութիւններու: Գիրերու Գիւտը, ինքնուրոյն Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ անկախ միւս բոլոր եկեղեցիներէն, Ոսկեգործը, Վարդանանց պատերազմը, Վարդան, Մանուէլ Մուշեղ եւ Վահան Մամիկոնեանները իրրեւ մէյմէկ նորածին Հայկ Նահապետներ, Սասունցի Դաւիթը, Դաւիթ Բէկը եւ մեր նորագոյն յեղափոխական հերոսները, մարմնացումներն են Հայկեան եւ Վահագնեան աւանդութեանց ոգիին: Անոնք Հայ ժողովուրդը դաստիարակած են դարերով, ինչպէս Հոմերոսեան դիւցազններն ու աստուածները կրթեցին Հելլէն ազգը իր փառքի շրջանէն առաջ եւ յետոյ:

Մեր շրջանի յեղափոխական շարժումը իր իսկութեան մէջ նեղմիտ ազգայնական շարժում մը չէր: Այդ շարժումը նուիրուած էր ստրկութենէ վերկելու ոչ միայն Հայը, Քիւրաքը, Ասորին, Լիբանանցին, Սիւրիացին եւ Յոյնը՝ այլեւ նաեւ բուն իսկ հասարակ թուրք ժողովուրդը, որ կը տուայտէր թուրքի բռնութեան շղթաներուն մէջ: Այն Հայկեան ազատապաշտական ոգին որ ժառանգեցինք մեր նախահայրերէն դուրս եկաւ իր ազգայնական ուստանէն եւ դարձաւ համամարդկային առաքելարնոյթ շարժում մը: Այդ ժողովուրդներու մէջ միայն Հայն էր որ յղացաւ ազատութեան երազը, պայառանքը եւ հաւանաբան մը դրա՛ր՝ զոհելով իր հարստութիւնն ու արիւնը:

Նոյնքան եւ նուիրական է Արա Գեղեցիկի աւանդութիւնը: Արան կը մերժէ Ծամիրամի առաջարկը գերի ըլլալու իր կանացի կիրքերուն՝ փոխան իշխանական ճոխութեան եւ վայելքներու: Արայի «Ոչ»ը խորհրդանիշն է մեր ժողովուրդի բարոյական զաղափարապաշտութեան անյիշատակ դարերէ ի վեր: «Ոչ», պատասխանեց Հայ Նահապետը Բէկ Բարեշունացիին երբ այս վերջինը առաջարկեց նուիրել հարստութիւն, խաղաղ կեանք, պայառանք եւ հաճոյքներ եթէ միայն Հայիկը ենթարկուի իր իշխանութեան: «Ոչ» ըսին եւ մեր նախահայրերը Յոյներուն, Հոտովէացիներուն, Բիւզանդացիներուն երբ անոնք մէկ կամ միւս ձեւով փորձեցին մեզ ենթարկել իրենց գերիշխանութեան: «Ոչ» ըսին մեր նախահայրերը Պարսիկներուն, երբ անոնք առաջարկեցին մեզ լքել Քրիստոնէութիւնը եւ ընդունել իրապաշտութիւնը եւ արեւապաշտութիւնը փոխան նիւթական վայելքներու եւ առատութեանց: «Ոչ» ըսինք մեր երկիրը արշաւող Արարական զօրականներուն եւ անոնց արշաւող բանակներուն երբ անոնք ուզեցին մեզ իսլամացնել: «Ոչ» ըսինք ամբողջ վեց դարեր անոնք թուրքին, երբ անոնք ամէն իժգժուութիւն ի գործ դրին թրքացնելու մեզ: «Ոչ» պիտի ըլլայ Հայ ժողովուրդին ինքնարուեստ պատասխանը իրեն դէմ եղած այն բոլոր ոտնձգութիւններուն՝ ներկայիս եւ ապագային, քանի անկիւ կը մնայ հաւատարիմ իր ժառանգութեան եւ աւանդական սոսմիկ նկարագրի գիծերուն: Պահենք ազատապաշտութեան զաղափարականը մեր հողիներէն ներս, իրրեւ մեր գոյութիւնը արգարացնող ամենէն էական հողեկան հարստութիւնը: Մեր բոլոր մշակույթին ստեղծագործութիւնները, ճարտարապետական ոճի ինքնատուութիւնը, մեր պաշտպանութիւնը Քրիստոնէական հաւատքին՝ արիւնի եւ հուրի մէջ, մէյ մէկ խորհրդանիշներ են այդ շոշոքներուն իրրեւ վճռական որոշումներ յանուն հոգիի եւ մտքի անկախութեան: Ազատ եւ անկախ ժողովուրդներու հետ մեր ունեցած հասարակաց կա-

պը իր զանազան ձևերուն մէջ այս ոգիի մարմնացումն է՝ աւանդական դարերէն ի վեր եւ չի կրնար տարբեր ըլլալ ներկայ եւ ապագայ դարերու մէջ։ Մեզի համար ասիկա համարող է ընտկան օրէնքի մը։ Աւանց այս ոգիի ատաշնորդութեան կարելի չէ լրանալ ինքնուրոյն ստեղծագործութիւններ։ Ուր հոգիի ազատ արտայայտութիւնը կաշկանդուած է՝ ստեղծագործութիւն չէ եղած, այլ համակերպութիւն եւ ընդօրինակութիւն ուրիշներէն։ Մտքի եւ հոգիի անկախութիւնը սկիզբն է ստեղծագործութեանց։

Հետեւաբար, կարելի չէ խօսիլ ընդոծին ստեղծագործուած մշակոյթի մասին, երբ հոգիի անկախութիւն գոյութիւն չէ ունեցած։ Ձիկայ ոեւէ գիւտական ստեղծագործութիւն եթէ գիտնականը հետեւող է, եւ չի կրնար յղանալ անկախ եւ ինքնատիպ գաղափարներ։ Սովորական մթնոլորտէ դուրս դըրական ստեղծագործութիւն մը կարելի եղած է այն ատեն միայն երբ դրադէտը եւ արուեստագէտը չեղած է ընկալեալ գիծերէն եւ յոացած է անսովոր, եւ անուղղափառ խորհուրդներ։ Երբ կը խօսինք հայ ժողովուրդի մշակոյթի մասին պէտք է խօսինք այն յատաշղիմութիւններու մասին, որ կը կռեն հայ ժողովուրդի հոգիի եւ մտքի անկախութեան եւ հաւատքի զօրութեան հարազատ արտայայտութիւններուն դրոշմը։ Այսպիսի դրոշմով է որ ժողովուրդները կը զանազանուին իրարմէ։ Ենթահիւ այս ոգիի անաղարտ պահպանման՝ հայ ժողովուրդի հոգին եղած է խրոխտ, նկարագրը՝ վսեմ, եւ կեանքը՝ առաքելական։ Ոչ մէկ ատեն հայ ժողովուրդը փորձած է ստրկացնել ուրիշ ժողովուրդները, բացի Մեծն Տիգրանի կարճատեւ փորձերէն։ Ազատութիւնը հարազատութիւն պաշտող ժողովուրդներու յատկանշական գիծերէն մէկն է յարգել ուրիշ ժողովուրդներու ազատութիւնը։

Ուեւ ազգի մշակոյթը իր հոգեկան եւ մտային ինքնատիպ ստեղծագործութիւններուն ամբողջականութիւնն է։ Նկարչութիւնը, արձանագործութիւնը, ճարտարապետական ոճերը, կեանքի փիլիսոփայութիւնն ու հաւատալիքները պատկերացումներն են անկախ հոգիի եւ մտքի ակունքներէն բխող յղացումներու։ Գիւցազնական դէպքերը եւ անոնց ընկերացող արիւնը, արտասուքը, տտապանքը, եղբայրական գութի հրաշքերը մշակոյթի բարձրագոյն մարմնացումներն են։ Տառապանքը ի խնդիր մտքի եւ հոգիի ազատութեան, մարդս աստուածացնող դործօն ոյժ մըն է։

Սուրբ Սահակ եւ Սուրբ Մեսրոպ պաշտաններ, տաճարներ, բերդեր, կայսութիւններ չստեղծեցին, այլ հայերէն այրուրէր։ Այս Գիւտը հանդիսացաւ հայ ժողովուրդին զօրաւորագոյն դրահը իր թնամիներուն դէմ։ Կիրերու Գիւտի միջոցաւ Քրիստոնէութիւնը վերածուեցաւ մեզի համար անպարտեղի սրբօրան ամբողջ մը, զորս ոչ Պարսիկները, ոչ Արաբական բանակները, ոչ Նիլոսացիները, ոչ ալ Թուրքերը յամոզեցան զրաւել եւ խորտակել։ Ենթահիւ Քրիստոնէութեան հայ ժողովուրդը ստացաւ տաքելական նկարագիր։ Բայց հայ ժողովուրդը փոխառինց իր ստացած պարզեւը, շաղախելով հայ Քրիստոնէութիւնը Վահագնեան, Հայկեան եւ Մամիկոնեան ազատութեան սգի անխորտակելի զրահով։ Աւանց հայութեան այս ոգիի դիւցազնական հրաշագործութիւններու Քրիստոնէութիւնը դասապարտուած էր կորուստեան մեր եւ դրացի երկիրներուն մէջ։ Ինչպէս մեր ժամանակի յեղափոխական պայքարներու համամարզկային բնոյթը՝ փրկել կեղեքումէ մեզի դրացի, ուր ժողովուրդները առանց կրօնքի եւ ցեղային տարբերութեան, Հիւզեւորդ դարուն ալ հայ ժողովուրդի ազատապաշտական հոգին կը զոհարբուէր ոչ միայն ի պաշտպանութիւն մեր Քրիստոնէական հաւատքի այլ եւ նաեւ մեր դրացի բոլոր ժողովուրդներու Քրիստոնէութիւնը պաշտպանելու։ Աւանց հայ ժողովուրդի այս հոգեկան մեծագործութեանց ոչ քրիստոնէութիւնը կրնար

փրկուելի, ոչ խաչակիրներու շարժումը կրնար յառաջանալ, ոչ Բիւզանդական կայսրութիւնը կրնար երկարակեաց ըլլալ, եւ Հետեւաբար եւրոպացի ժողովուրդներու ճակատագիրը կրնար բոլորովին տարբարիտ ըլլալ:

Ի՞մ համոզումս այն է թէ շնորհիւ մեր անցեալի մասնալատուկ փորձառութիւններուն եւ ցուցադրած անսովոր նկարագրին, հոգեկան անպարտելի դիմադրութեան, եւ մեր մեծագործութիւններուն՝ իրբեւ մեծադոյն առաքեալները եւ պաշտպանը Քրիստոնէութեան, մենք օտուտած ենք կատարելու դեռ առաքելական մեծ գործեր: Սէրուպի Քրիստոնեայ ժողովուրդներէն ոչ մէկը անցած է մեզի նման արեւելի եւ առաւելանքի ազնուապետական ճամբաներէն ի պաշտպանութիւն Քրիստոնէութեան, ընդդէմ՝ Քրիստոնէութեան ամենհիթչամիներուն, եւ ընդդէմ՝ մարդկային սրբութիւնները օտանկոխ ընող մեր արեւնակուլ թշնամիներուն:

Հետեւաբար, երբ հայ մշակոյթի շուրջ կը խօսինք, հարկաւոր է ընթանալ վերի ուրուագծի ուղիով դիտելու յստակօրէն մեր դարաւոր հոգեկան ստեղծագործութիւններու համապատկերը: Մեր ամենանուիրական պարտականութիւնը այս համապատկերը հայ նոր սերունդին յստակօրէն ներկայացնելն է: Մեր անխտաժեղի պատասխանատուութիւնն է դժագրել հայ մշակոյթի դիմագիծը գործածելով մեր պատմութեան համապատկերը թաղկացնող իւրաքանչիւր դիւցազնապաշտական դրուագ: Մեր ամբողջ պատմութիւնը շարունակական սրբազան պատերազմներ են համամարդկային գաղափարներու յաղթութեան համար: Ով որ չըմբռնէր մեր պատմութեան անսպառ մղում տուող այս աւանդական իտէալը չի կրնար ըմբռնել մեր մշակոյթին առաքելութիւնը ոչ միայն մեր նոր սերունդին այլ նաեւ մեր որդեգրած երկրի զահնկներուն համար: Ստրկամիտներ են որ չեն կրնար զանազանից պարտադրուած Հետեւեղականութիւնը ազատ հոգիներու ինքնարուխ ստեղծագործութենէն:

Ասոնք են ուրուագիծը վաղուան դրուելիք հայ մշակոյթի պատմութեան: Ասոնք պէտք է ըլլան հիմքը այն պատասխաններուն, որ հարկադրուած ենք տալ հայ նոր սերունդին՝ անոնք որ երկրի մէջ ալ ծնին ու մեծնան: Մեր ընելիք գործը այս ժառանգութիւնով նոր սերունդի գիտակցութիւնը խորացնելն է, իրենց խորհրդածութիւններն եւ կենսիքի փորձառութիւնները ասոնցմով խմորելու է: Ես չեմ կրնար երեւակայել նոր սերունդէն ոեւէ մէկը որ խոր հիացումով չորդեգրէ եւ չողենորոշի իրենց նախահայրերու ժառանգութեանց Հնոցէն բխող այս ոյժերով: Մենք ցարդ չենք կրցած կատարել այս նուիրական պարտականութիւնը:

Հայագիտական Ուսումնասիրութիւններու Ամպիոնի մը Կատարելիք Դերը

Վերոյիշեալ նպատակակէտերուն բարձրանալու համար հարկաւոր է որ (1) մենք անյապաղ կատարելագործենք հայ մանուկներուն Հայերէնի ուսուցման ծրագիրները, (2) վերամշակելու ենք մեր մշակոյթի բոլոր գաւառները շաղախելու մեր հոգեկան եւ մտային բոլոր աշխատանքները անոր հարազատ ոյժերով, (3) դիտական լուրջ հետաքրքրութեամբ լոյս աշխարհ բերելու է մեր մշակոյթի համամարդկային արարքը: Այս բոլոր աշխատանքները զօրաւորագոյն հաւաստիքներն են մեր գոյութեան պահպանման՝ մեր իսկ հոգեկան հարստութիւններով: Համալսարանական լուրջ աշխատանքներ անհրաժեշտ են այս առաջդրութիւններուն շունչ եւ մարմին տալու: Բայց ոչ մէկ համալսարանական Հայագիտական մշակութային աշխատանք արժէք կրնայ ունենալ առանց իւրացնելու հայ ժառանգութեան վերեւ ուրուագծուած հարազատ ոգին իրբեւ տեսական մթնոլորտ:

Ս Կ Ա Ո Ւ Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

23.- ՔԱՋԱՌՈՂՋ

1.- Գիտնալ սրտի, թոքի, մորթի, ակոսներու, ոտքի ստամոքսի, աչքի, ականջի եւ զթի կանոնաւոր եւ մաքուր վիճակի մէջ պահելու եղանակը եւ կարեւորութիւնը, եւ ճանչնալ այն գլխաւոր հիւանդութիւնները, որոնցմէ պէտք է զգուշանալ:

2.- Ընդհանուր կանոնները բացատրել ուտելու, խմելու, շնչելու, քննախալու, մաքրութեան, մարզանքի եւ ապահովցնել թէ այդ կանոնները յարդուած են առնուազն վեց ամիս:

3.- Գիտնալ՝ առաջ բերելիք վնասները ծխախոտի եւ ալքոլի գործածութեան եւ անոր սկսուածի 11. օրէնքին հակառակ ըլլալը. բացատրել մարմինը յախազանց յոգնեցնելէ յառաջ պալիք վնասները եւ միայն մէկ ձեւ մարզանք կատարելու թերի կողմերը:

4.- Մարդէլ ութը հոգինոց խմբակ մը այնպիսի եղանակաւ որ մարմնոյն բոլոր մասնիկները զօրանան եւ բացատրել մարզանքի իւրաքանչիւր ձեւին օգուտները:

24.- ԶԻԱԻՈՐ

Գիտնալ՝ քաջ ձի հեծնել եւ պարզ ցանկապատերու վրայէն ցատքել: Զին թամբել եւ սանձել ուղիղ կերպով, զոյգ մը կամ միակ լծել կառք մը եւ վարել զայն, ջուր եւ ուտելիք տալու ժամանակը եւ տեսակը, խնամելու միջոցները: Կազութեան գլխաւոր պատճառները եւ անոնց դարմանը:

25.- ԽԱՐԳՄԱՆ

Ոեւէ տեսած կամ լսած նիւթը յստակ բացատրել եւ քննիչին կողմէ տրուած ոեւէ նիւթի մասին պարզ նամակ մը շարադրել: Գիտնալ հետեւեալ լեզուներէն երեքը. Հայերէն, Թուրքերէն: Յունարէն, Անգլերէն, Փրանսերէն, Ռուսերէն, Քրդերէն եւ Արաբերէն:

26.- ԼՈՒԱՑԱՐԱՐ

Պէտք է լուալ եւ արդուկել ոեւէ ճերմակեղէն, նոյնպէս եւ իր տարազն ու հագուստները: Գիտնալ օսլոյն (գօլա ընել) շապիկ մը եւ օձիք մը:

27.- ՀՆԱԿԱՐԿԱՏ

Գիտնալ՝ նորոգել զոյգ մը կօշիկ, անցընել ամբողջ ներբանն ու կրունկը կարելով եւ կամ զամբելով, եւ առհասարակ ոեւէ նորոգութիւն կարենալ՝ ոեւէ տեսակ կօշիկի վրայ, նաեւ կօշիկներու տեսակներէն հասկնալ:

28.- ՆՇԱՆԱՌՈՒ

Պէտք է 200, 500 կամ 600 կանգուն հեռաւորութենէ արձակուած քսան հարուածով շահիլ վաթսուն նիշ, եւ կամ,

15, 20 կամ 25 կանգուն հեռաւորութենէ ութսուն նիշ շահիլ. (երկու պարագաներուն ալ հարիւրը բարձրագոյն նիշ ընդունելով):

Անձանօթ գետնի վրայ հեռաւորութիւններ զնահատել տասը փորձերով, այնպէս որ զնահատման ամբողջ արդիւնքը՝ գոնէ քսանըհինգ առ հարիւր սխալ զնահատումով մը՝ մօտեան իրականութեան: (Կատարել հինգ փորձ 300 կանգուն հեռաւորութեան վրայ եւ հինգ փորձ 300-էն 600 կանգունի վրայ):

29.- ՄԱՐԶԻԿ

Պէտք է քաջ ըլլալ հետեւեալ մարզանքներէն մէկուն մէջ.- ըմբշամարտութիւն, սուսերամարտութիւն, կոփամարտութիւն, մու-միթքու (ճափոնական ըմբշամարտութիւն), մարմնամարզ (ճիմնասթիք):

30.- ՈՐՄՆԱԴԻՐ.-

Պէտք է գիտնալ ուղիղ պատ մը շինել, քեխ պատրաստելու եղանակը, ծեփչի կապարալարի գործածութիւնը:

31.- ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾ

- Պէտք է՝ 1.- Նորոգել տան գործածական թիթեղէ առարկայ մը:
- 2.- Թափծու երկաթ մը յղկել եւ խառտոցել:
- 3.- Յարմարցնել եւ անաղով միացնել երկու երկաթներ:
- 5.- Բացատրել գործածուած գործիքներու օգտակարութիւնը:
- 4.- Հրաչէկ երկաթ մը զանազան ձեւերու կերպարանափոխել:

32.- ՀԱՆՔԱԳՈՐԾ

Ընդհանուր դաղափար մը ունենալ ամուսինի, ծծումբի եւ կամ ուրիշ ունէ մեռադի վրայ եւ անձամբ աշխատած ըլլալ հանքի մը մէջ առնուազն 3 ամիս:

33.- ՀԻԻԱՆՂԱՊԱՀ

Տարբրական գիտութիւն մը ունենալ հիւանդներ խնամելու, անոնց սնունդի պատրաստութեան, սենեակի մաքրութեան, անկողնի յարդարումի եւ օդի մաքրագործումի մասին. նմանապէս տարիքոտներու եւ անկարներու օգնելու կարողութիւն ունենալ:

34.- ԵՐԱԾԻՇՏ

Պէտք է գիտնալ՝ ծանօթ երաժշտական գործիք մը գործածել եւ հասարակ նօթագրեր կարդալ: Երաժշտական գործիքներ դաշնակ, երգհոն, (օրկան) եւ բոլոր այն գործիքները որ կը նուագուին զինուորական կողմ քաղաքային երաժշտականութիւն մէջ. թմրուկը եւս կը համարուի իբր երաժշտական գործիք: Պարզ խաղալիկ գործիքները նկատի չեն առնուիր:

35.- ԲՆԱԳԷՏ

Պէտք է երեսուն տեսակ ծառի տերեւներու հաւաքածոյ մը շինել եւ կամ վաթսուն տեսակ վալրի ծաղիկներու, խոտերու եւ մամուլներու հաւաքածոն ունենալ չորցուած եւ կանոնաւոր կերպով յատուկ գիրքի մէջ զետեղուած, եւ կամ գծել քսան ծաղիկներու, մամուլներու եւ խոտերու վունաւոր պատկերը եւ կեանքէ առնուած տասներկու նկարներ կենդանիի կամ թռչունի: Նախնական դժուածներն ու ի վերջոյ կատարելագործուածները պէտք է քրնիչի յանձնուին. եւ կամ պէտք է քառասուն տարբեր տեսակ կենդանիներու, միջատներու, օձերու եւ թռչուններու անունները տալ եւ կամ անոնցմէ քսան հատին կեանքը, սովորութիւնները եւ կերպարանքը բացատրել եւ կամ բացատրել միաւորութիւնները եւ ճանչնալ իրենց երգերով, ձայներով՝ երեսուն տեսակ թռչուններ կամ անասուններ:

36.- ՈՒՎԵՑՈՅՑ

1.- Պէտք է գիտնալ՝ պատկանեալ սկաւուտին մասնաճիւղի՝ կեդրոնին շրջանակը գտնուող ոստիկանութեան հրէջներու, հիւանդանոցի, հեռագրատան, նամակատան, երկաթուղիի եւ հանրակրթչրու կայաններն ու կեդրոնները. հինգ բժիշկներու տուններ եւ գեղարաններ, Առաջնորդարանը եւ կամ Թաղական Խորհրդոյ ատենապետին եւ ատենադպիրին տունները և նոյն-

պէս եւ սկսուտական մասնաճիւղին ատենապետին, ատենադպիրին եւ խմբապետին տուները:

2.— Քարաքերն շրջակայ մօտիկ գիւղերը առաջնորդող ճամբաները եւ կարենալ առաջնորդել ունէ՛ անծանօթի՛ եւ կամ բացատրել անոր:

3.— Քարաքերն պատմութեան մասին գաղափար ունենալ, ինչպէս նաեւ դիւատար պատմական շէնքերու պատմութիւնն ու գիրքը:

37.— ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻԶ

Պէտք է լուսանկարել եւ տպել ութը զանազան նիւթեր, որոնք պիտի ըլլան երկու ներքին, երկու դիմադիծ, երկու դաշտանկար եւ երկու զանմիջական՝ դիմադծի պատկերներ: Լուսանկարի գործիքի զանազան մասերուն վերայօք գաղափար ունենալ:

38.— ՆԱԻՈՒՂԻՂ

Գիտնալ առագաստանաւ մը զեկազարել եւ առագաստները բանալ, հաւաքել եւ ծալլել: Մովեզերեայ ամենամօտ նաւահանդիսար գիտնալ, զանազանն ինչերուն յոյսերը, վտանգի եւ փոթորիկի ազդանշաններ եւ ծանօթութիւն ունենալ միջազգային վաճառականական (նշան-դրօշախօսութեան վրայ): Օղաչափի, ջերմաչափի եւ հողմազարի գործիքներու գործածութեան ծանօթութիւն, գիտնալ նաեւ ծովու ճանապարհներու օրէնքները:

39.— ՌԱՀՎԻՐԱՅ

Մտա մը կտրելու ուղիղ եղանակը գիտնալ եւ ութը տեսակ հանգոյց կապել մութին մէջ կամ աչքերը կապուած: Գիտնալ գերաններ գիւար կապելու եղանակը: Երկու ախպար կամուրջ մը եւ բանակի խոհանոց մը: Պատրաստել ունէ՛ ձեւ հիւզակ մը երեք հողիի համար:

40.— ՍՐԻՆԳ ԱԾՈՂ

Պէտք է սրինգի մը վրայ նուազել ունէ՛ քայլերդ, նոյնպէս եւ հայկական գիւզական երգ մը եւ պարի եղանակ մը:

41.— ԿԱՊԱՐԱԳՈՐԾ

Պէտք է գիտնալ եղանակը պայթած խողովակ մը շտկելու, ջուրի ծորակները նորոգելու եւ փակցնելու, կապարէ խողովակները մխացնելու եւ անոնց վրայէն սառը հալեցնել եւ ապահով պահելու եղանակը:

42.— ՀԱԻՒՈՅԾ

Պէտք է փորձառութիւն ունեցած ըլլալ մեծցնելու հաւեր, վառեակներ եւ աքաղաղներ: Ծանշնալ թուխս դնելու եղանակը եւ ժամանակը: Հաւեր սնուցանելու եւ մեծցնելու կերպը եւ հաւկիթ պահելու միջոցները:

43.— ՏՊԱԳՐԻԶ

Գրաշարութիւն գիտնալ եւ ծանօթ ըլլալ զանազան թուղթերու տեսակին եւ չափին: Գիտնալ տպագրական մեքենայի մը գործածութիւնը եւ անոր մասերուն մաքրումը եւ զետեղումը:

44.— ԵՐԿՐԱԲԱՆ

Պէտք է երկրիս կազմութեան եւ անոր զանազան խաւերուն մասնաւորապէս ո՛ր շրջաններուն կազմուած ըլլալուն մասին գաղափար ունենալ:

45.— ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է գիտնալ՝ 1.— Ջերմի, թիֆոյի, ողախտի եւ կնոջական ախտերուն

մնասները եւ բացատրել թէ ի՛նչպէս կրնան փոխանցուիլ եւ ի՛նչ միջոցներով անոնց առաջըր կ'առնուի :

2.— Վարակիչ Հիւանդութիւններու անուններ տալ եւ պարզել նախազգուշութեան այն միջոցները որ կը դործադրուին ներակումը արգելելու :

3.— Տուն մը կամ սենեակ մը հակաճեթելու եղանակները բացատրել :

46.— ԱԶԱՏԱՐԱՐ

Միայն շագիկ եւ վարտիկ հազուած պէտք է ցոյց տալ՝ 1.— Խեղդուող անձի մը ճանկերէն աղատելու երեք ձեւեր եւ չորս ձեւեր ալ խեղդուող անձը ազատելու համար (ազատուելիք առարկան պէտք է առնուադն տաւր մեղք տոմի) :

2.— Զուրին ժակերեսէն սուզիլ առնուազն Հինգ ոտք դէպի վարը եւ վեր հանել մէկուկէս քաշ ծանրութիւն ունեցող առարկայ մը :

3.— Բացատրել եւ ցուցադրել արուեստական շնչառութեան, արեան շրջանի եւ ջերմութեան վերստացման պարագաները :

4.— Լողալ յիսուն մեղք եւ հանուիլ ջուրին մէջ :

47.— ՉԿՆՈՐՄ

Պէտք է փորձառութեամբ սորված ըլլալ զանազան դործիքներով ծովու կամ դետի ձկնորսութեան եւ շինել զիսնալ այլազան լարեր եւ նորոգել ցանցեր :

48.— ԴՐՕՇԱԽՈՍ

Պէտք է քննութեամբ անցընէ դրօշախօսութիւն, վայրկեանը առնուազն 36 դիր փոխանցելով : Ընդունի եւ հաղորդէ նշաններ ձայնով եւ ցոյց տայ ծոբի եւ ջուրի ուղիղ նշանները, նոյնպէս եւ գաւազանով նշանախօսութիւնը :

49.— ՈՐՍՈՐԴ

Պէտք է առնուազն 12 վայրի կենդանիներու կամ թռչուններու լուսանկարք առնել եւ կամ ձեռքով դձել լրենց բնական սիճակին մէջ : Մանրամասնութիւններ տալ անոնց կեանքի, սովորութեանց եւ հետքերու մասին :

50.— ԱՍՏՂԱԲԱՇԵ

Պէտք է ընդհանուր գաղափար մը ունենալ աստղերու շարժմանց ու յատկութեանց մասին եւ զլիսաւոր համաստեղութիւններ անուանել եւ ցոյց տալ : Հիւսիսը մատնանշել տարբեր աստղերով, ենթադրելով թէ Հիսթապի մասոյքը առկաբով ծածկուած է. դիչերային ժամը զիսնալ լուսնի կամ աստղերու միջոցաւ : Ընդհանուր գիւտութիւն մը ունենալ երկրի, արծառ եւ յուսնի շարժումներուն եւ դիրքի մասին. նոյնպէս եւ խաւարուած, մտերմացութեան, զլիսաւոր աստղերու, ասուպներու եւայլն, վրայ :

51.— ՉԱՓԱԳԷՏ

Կէս ճղոն տարածութիւն ունեցող գետնի մը քարտէսը դձել (Իւրաքանչիւր կողմի համար 440 կանգուն յատկացնելով), մշոնը 2 ոտք աստիճանի վրայ : Նոյն քարտէսը դձել յետոյ յիշողութեամբ : Չափել ծառի մը, հեռագրամողի մը եւ եկեղեցւոյ զանազակատան մը բացատրութիւնը եւ բացատրել թէ ի՛նչ եղանակաւ չափուեցան : Գետի մը լայնութիւն չափել եւ կարգաւ տեղադրական քարտէս մը :

52.— ԼՈՒՂՈՐԴ

Թիտուն մեղք լողալ հանդերձով միասին (շարիկ, վարտիք եւ գոռլպանները առնուազն) եւ հանուիլ ջուրին մէջ : Առանց զգեստի լողալ հարիւր մեղք

կուրծքի վրայ եւ յիսուն մեդր կոնակի վրայ ձեռքերը կուրծքին վրայ ծալած : Սուգիւ եւ յատակէն վեր վերցնել ոհւէ առարկայ :

53.- ԴԵՐՁԱԿ

Պէտք է ձեւել եւ կարել ձեռքով կամ մեքենայով, իրեն համար սկառուտի չափիկ մը եւ տարատ մը : Կոկիկ կերպով կարկտան մը ձգել պատուաւածքի մը վրայ եւ պզտիկ ծակ մը հիւսելով լեցնել :

54.- ՀԵՌԱԳՐՈՂ

Ելեկտրական հոսանքներէ ծանօթութիւն ունենալ եւ եւրոպական սեւէ լիզուէ հեռագրական հաղորդադրութիւն մը տալ եւ ստանալ վայրկեանը 30 գիր : Հեռագրական գործիք մը տեղաւորել եւ անթել հեռագրի մասին տարրական տեղեկութիւն ունենալ :

ԵՄԱՆՕԹ.- Հայերէմ հեռագրական Այրբեմտրամ կազմուելուն, հայերէմը պարտադիր պիտի ըլլայ :

55.- ԽՆԱՅԱՍՏԵՐ

Պէտք է՝ ամսական առնուազն տասը դրուշի խնայողութիւն մը ունենալ ծնողքին քով կամ այլուր, եւ տարեկան յիսուն դրուշի նուիրատուութիւն մը ընել հայ որբերուն եւ յիսուն դրուշ ալ հայրենիքի տուրքի ի նպաստ : Պահեստի ունեցած եւ նուիրատուութեան յատկացուած դումարները անձնական խնայողութեամբ գոյացած դրամներ պէտք է ըլլան :

56.- ՊԱՀԱՊԱՆ ՓԱՐՈՍԻ

Պէտք է գիտնալ իր շրջանակին մէջ չորս մղոն հեռաւորութեան վրայ գոննոզ ապառաժները եւ ծանծաղուտները, մակընթացութեան եւ տեղատրուութեան եղանակները, լուսնի ծագման եւ աներևութանալու ժամանակները եւ մտանդաւոր տեղեր եւ այն միջոցները, որ պէտք է գործադրուին ոհւէ վտանգի պարագային : Նաւերու համար ապահով կեդրոնները գիտնալ, ուղղելու զանոնք փոթորկայլց տրերուն : Ծանչնալ օտար նաւերու ազգային դրօշակները եւ նաւերու ցոյց սուած զանազան լոյսերու նշանակութիւնը : Գիտնալ՝ ազատարար նաւակներու, հեռագրատան, հեռաձայնի եւ բժիշկի կեդրոնները :

57.- ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

Պէտք է ձանչնալ՝ հողին յատկութիւնները եւ բացատրել 1.- Թէ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս ջուրի եւ օդի կը կարօտի, թէ ի՞նչ միջոցներով հողը կրնայ բարեփոխուիլ եւ արգասաբեր դառնալ :

2.- Ծանչնալ եւ բացատրել վնասարար հողերը եւ զանոնք փճացնելու եղանակները :

3.- Որոշիլ վեց տեսակ բուսային ճճիներ եւ բացատրել թէ ո՞ր տեսակ բոյսերու կամ տունկերու վնասակար են, եւ թէ ի՞նչ միջոց գործածելու է, որպէսզի անոնց առաջն առնուի :

4.- Հայերէն անունները տալ եօթը տեսակ դաշտային թռչուններու եւ թուել անոնց օգուտները երկրագործութեան :

5.- Բացատրել թէ ի՞նչպէս տունկերը կը բաղմանան սերմերով, արմատներով, պատուաստուածով, կոկոններով եւ պարզել թէ ի՞նչպէս կը ստանան իրենց ուտելիքը :

6.- Անուանիլ երկրագործական գործիքները եւ բացատրել անոնց դրօշակներէն եղանակները եւ օգուտները :

7.- Փորձառութիւն ունենալ հողագործութեան մէջ ցանելու, հնձելու, քաղելու եւ այլն աշխատանքներով :

Ց.— Իրկրաշործի մը կենդանիներ պահելու կերպերը դիտնալ եւ զանոնք խնամելու եւ հիւանդութեանց մասին տեղեակ ըլլալ :

58.— ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ (Օթօւպիլ)

1.— Կարող ըլլալ մօթօրը բանեցնել եւ բացատրել թէ երբ նախագոյշ պէտք է ըլլալ :

2.— Անիւններուն սեռերները (լաստիկները) հասնել եւ տեղաւորել :

3.— Գիտնալ մեքենային ներքին բաժանումները, տեղաւորել անոր մասերը կամ շահել . նմանապէս բացատրել տարբեր շինուածքներու զանազանութիւնը :

4.— Գիտնալ թէ ինչպէս պէտք է մարել կրակ առած կազօլիմը կամ իւղը :

5.— Վարժ ըլլալ ինքնաշարժ մը վարելու մէջ :

59.— ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔ

1.— Գոհացուցիչ ապացոյց տալ թէ հինգ ամիս անընդհատ տասը տեսակ շուէտական մարդանք կատարած եւ նոյնը սորվեցուցած է երկու ուրիշ սկաուտներու :

2.— Բժշկական քննութեամբ հաստատել մարմնոյն անթերի ըլլալու աստիճանը բաջառողջ եւ ուժեղ վիճակը :

3.— Սկաուտական տասնըճինգ տեսակ խաղեր դիտնալ, որոնցմէ տասը հատը սորվեցուցած ըլլայ սկաուտական խմբակի մը :

60 ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒ ՄՐՑՈՐԳ

1.— Մասնակցած ըլլալ պաշտօնական ողիմպիականի մը :

2.— Վազելու, ցատկելու եւ ֆութպոլի օրէնքներու մասին ծանօթութիւններ ունենալ :

Ն. Եարք

ՄԿՐՏԻՉ ԵԱՆՂԳԵԱՆ

Բ Ա Յ Ա Ռ Ի Կ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ-ՊՐԱԱՀԱՆՈՒԷՍ

ՆԱԻԱՍԱՐԴԻ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՒ

«Շ.Մ.Ը.Մ.»ի ՆԱԻԱՍԱՐԴ Ամառաբերթի Վարչութեան տարեկան շքեղ ներկայացում պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ

ՅՈՎՏԵՄԲԵՐ 19 ՇԱԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի Ե. Թոլոյեանի, Ա. Քէչեանի եւ Զ. Սիմոնի կողմէ գրուած

ԿԸՐԼ ՍԿԵՈՒՏ

Պոլսահայ կեանքի առնուած խիստ բրգջալիք կատակերգութիւնը, ղեկավարութեամբ Կարօ Գալիկեանի եւ մասնակցութեամբ Տիկ. Ազնիւ խրտրեանի եւ

Գաղութի սիրուած ուժերուն :

Ընտանեկան Պարահանդէս :

Մ Ի Զ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն Մ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն Տ Ա Ր Ի Ն

“Ազգայն Մարզակամ” հետևեալ կերպով կը ճերկայացնէ 1956-ի մարզական կեանքը.-

ԺՁ. Ողիմպիականներու տարի՝ 1956-ը եզաւ մարզական բացորոշ յառաջ-
դիմութեան տարի մը, բոլոր մարզերու մէջ: Այս յառաջդիմութիւնը մասնա-
որաբար աչքի դարկուա երկու հիմնական ճիւղերու՝ աթլէթիզմի եւ լողարու-
յաւի մէջ: Նախագործուած Ողիմպիական ինպարով՝ երկու պիլաստր իր-
զաւթիւններ նկատողութեան տրժանի են: ամերիկացի աթլէթներու եւ աւըս-
տրալիացի լուղորդներու գերակայութիւնը:

Աթլէթիզմի մէջ թիւերու լիզուս ամենէն պերճախօսն է՝ այս տարի կոտ-
րուեցան 14 աշխարհի մրցանիչներ, որոնցմէ 9 հատը Ամերիկացիներու կող-
մէ, որոնք խնդրոյ առարկայ 22 ողիմպիական տիտղոսներու վրայ (բացի քա-
լիւլու մրցումէն) շահեցան 15 հատը, 18՝ վազբերու, 6-ը՝ քօնքուրներու եւ
տէքսթիլօնի մէջ:

Մրցանիչներու տեսակէտէն նուազ բացորոշ (4 մրցանիչներ կոտրուեցան
այս տարի, 3-ը Ամերիկացիներու եւ 1-ը՝ Աւստրալիացիներու կողմէ) աւըս-
տրալիացի լուղորդուհիներու գերակայութիւնը այսուամենայնիւ հաստատ-
ուեցաւ Մելպուրնի մէջ: 7 տիտղոսի վրայ՝ անոնք տիրացան 5 հատի, որոնց-
մէ բոլորը ազատ ըղի մէջ: Մտնենք քիչ մը մանրամասնութիւններու մէջ:

ԱԹԼԵԹԻԶՄ

Այս տարի կոտրուած մրցանիչներու շարքին կը գտնուի ամենէն հին եւ
հրաշալի մրցանիչներէն մէկը. 100 մեդրի մրցանիչը որ, 1936-ին հաստատու-
եցաւ Ճէս Օվընզի կողմէ (10՝ 2/10): Շատեր հաւատարեցան անոր, բայց
ան տողաց քսան տարի սիրինթըրներու բազմաթիւ սերունդներու, մինչև որ
երեք օրուան մէջ երեք անգամ կատրուեցաւ Պերլինի սղիմպիական նախկին
դաշտին վրայ:

100 մեդրը առաջին անգամ 16՝ 1/10-էն վաղելու պատիւ 3 Օգոստոս 1956-
ին վիճակուեցաւ ամերիկացի սեւամորթ Ուիլի Ժ. Ուիլըմզի, սր սակայն ի-
րաւունք չունեցաւ մասնակցելու Ողիմպիական ինպարուն: Իր հայրենակիցը
Իրա Մըքըիսին հետեւեալ օր հաւասարեցաւ իրեն, ու Ուիլըմզի, օր մը ետք,
կրկնեց իր սիրագործութիւնը: Եթէ աւելցնենք որ 1էմըն Քիւնի եւս 20 Հոկ-
տեմբերին վաղեց 10՝ 1/10-էն, ամերիկացի մը՝ Պօպի Մորրօ Մելպուրնի մէջ
շահեցաւ 100 եւ 200 մեդր վազքի մրցումները, ամերիկեան դրօշաբարաւի
խուճըրը շահեցաւ 4×100 մեդրի ողիմպիական տիտղոսը, ինքն ալ կոտրելով
նոյնպէս քսան տարուան մրցանիչ մը, իսկ հրաշալին Տէվ Սիմ (200 մեդր 20՝-
էն ուղիք գծի վրայ, 9 Յունիս 1956-ին), չէր մասնակցեր ինպարուն, գաղա-
փար մը տուած կ'ըլլանք Միացեալ Նահանգներու սիրինթըրներու գերակա-
յութեան մասին:

Ամրողական մինչև 800 մեդր, արգելաբարաներու եւ դրօշաբարաներու
մէջ՝ ամերիկեան այս գերակայութիւնը տեղի կուտայ անմիջապէս որ հաս-
նինք 1500 մեդրին եւ աւելի վերքը: Հոն անուն մը կը պարտադրէ ինքզինքը՝
ոռու Վլաստիմիր Գուց, որուն սիրագործութիւնները յատ ետեւ կը ձգեն Չա-
թովէքի յաջողութիւնները, որոնք սակաւին երեք ասրի ասուջ անհասարա-
բիւի կը նկատուէին: Մելպուրնի մէջ 5000 եւ 10-000 մեդր վազբերու յաղթա-
կան, 10-000 մեդրի աշխարհի մրցանիչակիր 26՝ 30՝ 4/10-ով (11 Սեպտեմ-

բեր 1956-ին), սովետ մարդիկը կը հանդիսանայ կէս-երկար ու քիչ մը աւելի վաղգերու 1956-ի մեծ մարդը:

Քոնգրեսներու մէջ տիրապետող անուն մըն է: Հոս եւս կը մտնենք ամերիկեան տիրապետութեան գոտիին մէջ: Այդ անունը կը պատկանի դուետ նետու Փէրրի ՕՊրայնի աշխարհի մէջ միակ մարդը, որ դուետը նետու 19 մեղք-բէն անդին (19 մեղք 05, 3 Սեպտեմբերին, աթլէթիզմի կարեւորագոյն թուականներէն մէկը), ըլլալէ ետք տալիս մարդը, որ ասցաւ 18 մեղքը եւ որ, Նոյեմբեր 1-ին իր մրցանիչը հասցնելով 19 մեղք 05-ի, հեշտիւ մասն է 20 մեղքի համարուն մէջ: Ըլլալէ յետոյ ողիմպիական յաղթանակներու ամենէն հասգիւստը:

ՕՊրայն դժած է ապագայ դուետ նետուներու ճամբան: Իբ հայրենակեցը՝ Չարլզ Տիւմաս նոյնը ըրաւ բարձրութիւն ցատկելու մարզին մէջ: Արդարեւ, ան եղաւ առաջին մարդիկ, որ անցաւ 7 ոտքէն աւելի բարձր (2 մեղք 133) դրուած ձողը: Արդարեւ 29 Մայիս 1956-ին ցատկեց 2 մեղք 149 եւ Միւլպուրնի մէջ իր գերակայութիւնը նուիրագործեց, իր երկրին ոսկի մետալին մը ապահովելով:

1956-ի մեծ յաղողութիւններու շարքին, պէտք է վերայիշել նաեւ Նորվեկիացի էկիլ Տանիէլսընի անունը, որ տիրացաւ նիզակ նետելու ողիմպիական տիտղոսին, 85 մեղք 71-ով կոտրելով աշխարհի մրցանիչը: Այս մասնագիտութենէն չհեռանանք, առանց յիշատակելու ծնունդը եւ դաստապարտութիւնը ոճի մը հաստատեցող սեփն, որ գործադրուեցաւ Սպանիացիներ էրրոսքէնի - առայդ յիսնամեայ մը, որ կանտոնաւորաբար 80 մեղքէն աւելի կը նետէր, եւ Սալէբրոյի կողմէ: Արձակողներու աշխարհի մէջ մեծ ապաւորութիւն գործելէ ետք, աղղու, բայց հանդիսականներուն, ու Նոյնիսկ դաշտի գրացիներուն ճամբ վտանգալորայտ արջ նոր ձեւը վերջնականապէս դաստապարտուեցաւ միջազգային Ֆետերատիոնի կողմէ: Բայց տակաւին մեծ է թիւը այն մասնագէտներուն, որոնք անոր կարճատեւ յաղողութեան մէջ կը դտնեն քնացած վտանգ մը նիզակ արձակելու ապագային հանդէպ:

Կրներու մաս, դիւսուր յատկանիչը Աւստրալուհիներու բացարձակ տիրապետութիւնն է վաղգերու մէջ, քս Ռուսերը յարաբերական գերակայութիւնը բանգրուներու, մասնաւորաբար արձակումներու մէջ: Աւստրալուհիները ջանեցան Մելպուրնի մէջ խնդրոյ տարակայ եղող շորտ ոսկի մետալին ներք: «Գլխարկներու» խնդրին հերոսուհին - խնդիր մը, որ պատճառ դարձաւ ՍՍՌՄ - Մեծն Բրիտանիա մրցումի ջնջումին - Նիւս Փոնտմարեւա, սկաւ առաջիկ նետելու հաւանական ախոյանուհին, երբորդ տեղը գրաւեց Միւլպուրնի մէջ:

ԼՈՂԱՐՇԱԻ

Աւստրիացի լուղորդներն ու լուղորդուհիները գրեթէ բացարձակ կերպով տիրապետեցին համաշխարհային լուղարշաի վրայ: Առաջինները շահեցան ազատ լուղի բոլոր մրցումները: Մըրրի Ռոզ շահեցաւ 400 եւ 1500 մեղք լուղբը: «Օտարներու» մէջ միակ յաղթանակները հանդիսացան ձապիոնցի Ֆուրուքովա 200 մեղք զարաւաի եւ Ամերիկացի Նորուիզ՝ 200 մեղք «Քիթիոնա-կանու» մէջ: 1500 մեղք բաւարշաին, երբորդ տեղը գրաւելով հանդերձ, ուրիշ Ամերիկացի մը՝ Եօբ Պրիս կատարեց Եղեբու մեծագոյն սիրանցներէն մէկը, դտումի մրցումներուն կտարիւղի այդ հետաւորութեան աշխարհի մըրդտանիչը, 17'52" 6/10-էն, բարելաւելով 7"՝ ժամանակով Մըրրի Ռոզի ժամանակը:

1956-ի կնոջական լուղարշաի մեծ ախոյանները հանդիսացան անկաւ-

կած՝ Աւստրալուհիներ Լորէն Գրէյփ եւ Տան Յրէյզըր, որոնք այս տարի կտորեցին աշխարհի բոլոր մրցանակները 100-800 մեզր միջոցներուն վրայ, եւ շատ արդարօրէն իրարու մէջ բաժնեցին ինչպէս ժողովուրդները Էրաուլի մրցումներուն :

Նկատելի է որ ողիմպիական բոլոր նախկին մրցանիչները, կիներու թէ աշխարհու, կտորուեցան Մեկուրնի մէջ: Ինչ որ, ոեւէ մեկնաբանութենէ աւելի լաւ ցոյց կուտայ լողարշաւի յառաջընթացները:

ՊԱՍՔԵԹՊՈԼ

Մեկուրնի եղաւ Հելսինքիի շարունակութիւնը, քանի որ Հոն եւս նոյն դասաորումը ստացան Միացեալ Նահանգներ, Սովետ Ռուսիա եւ Ուրուգուայ: Ամերիկեան այս դերակալութիւնը կը տեւէ 1936-ի Պերլինի ինչպէս ի վեր:

ԵԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկեան եւ սովետական նոյն դերակալութիւնը ծանրաբարձութեան մէջ, ուր ողիմպիական բոլոր մրցանիչները կտորուեցան: Մանրներու մօտ, Արժանութիցիի մը կողմէ, որուն յաղթեց մարմնի ծանրութեամբ: Ողիմպիականներէն զատ, աշխարհի Հինգ մրցանիչներ (երեք՝ Ամերիկացիներու եւ երկու՝ Ռուսերու համար) կտորուեցան:

ԿՈՓԱՄԱՐՏ

Կոպմարտի մէջ, 1956-ը տեսաւ Հեռացումը մեծ ախոյեանի մը եւ յաղթական վերադարձը ուրիշի մը: Մինչ Ռոքի Մարսիանօ, անպարտելի 49 մըրցումներէ ետք, Մայիսին կը լքէր ծանր կշիռքի աշխարհի իր մականը, զոր ոչ ոք կրնար խել իրմէ, Եուկըր Թոպինսըն որ, 1955-ի վախճանին, յաջողած էր վերադառնալ Գարլ «Պօպօ» Օլսընէն վերստանալով միջին կշիռքի աշխարհի տիտղոսը, հաստատեց իր դերակալութիւնը, 18 Մայիս 1956-ին, նոյն հասակակողը չորրորդ ուսունտին զգեսնելով:

Գանի մը ամիս ետք, ուրիշ ամերիկացի սեւամորթ մը՝ Յըյոյո ֆէթըրսըն, 21 տարեկան, ողիմպիական ախոյեան 17 տարեկանին, Հինգերորդ ուսունտին նաք-առութ ընելով ծերունի Արչի Մուրը, կը տիրանար Մարսիանոյի ձգած տիտղոսին, դառնալով բոլոր Ժամանակներու ծանր կշիռքի ամենէն երիտասարդ աշխարհի ախոյեանը:

Գալով Ֆրանսայի, Յունիս վերջերուն ան կորնցուց իր ունեցած աշխարհի միակ զապինեպակը: Հոռոմի մէջ, վերաւորուելէ ետք. խուլ-համը Մարիօ Կալաթայնի պարտուելով, Ռոպէր Գոնէն Իտալացիին լքեց աջողալ ծանրութեան իր տիտղոսը եւ, քիչ յետոյ, հրաժարեցաւ կոպմարտէն՝ երթալ հաստատուելու համար Պելճիքական Գօնկօ: Իր կարգին, Իւմէյ կը փաստէր որ կը մնայ եւրոպական առաջին միջին կշիռքը եւ, շնորհիւ Թայկլըր ձօնսի դէմ Փարիզի մէջ տարուած յաղթանակի մը, կը մնար աշխարհի տիտղոսի արշաւին մէջ, հակառակ իր կրած երկու ձախողանքներուն, մէկը ձօնսի ու միւսը Ֆիւլմէրի դէմ :

ՀԵՆՆԻԱՐՇԱԻ

Հեծելարշաւի եղանակին ամենէն յատկանշական դէպքերը հանդիսացան տասնըչորս տարուան Անթիւն ունեցող Գոփիի մէկ Ժամի մրցանիչին երկու անգամ կտորուելը (Անքէթիլի, ապա Պալտինիի կողմէ), նոր սերունդի մը ծաղկումը, ուր փայլեցաւ արտակարգ սփրինկիթը մը՝ Միշէլ Ռուսօ եւ Յըրանսայի Երջովազըին մէջ՝ համեստ շրջանայինի մը՝ Ռոտէ Վալքովիաքի յաղթանակը: Բայց տարին սուրի մատնուեցաւ եղբարական մահով յետ-պատերազմեան մեծազոյն Հեծելանուորդներէն մէկուն՝ Սթան Օքըրդի:

Պելճիբացիք եւ Տրանսպոլիս տիրապետեցին, հակառակ անոր որ Լիւքսէմպուրգիցի Չարլի Կոլ շահեցաւ Իտալիոյ շրջավազը: Պելճիբացիք, որոնց ներկայութիւնը առաջին տասներուն մէջ, եղաւ յարատեւ, ի վերջոյ Տրանսպոլիսի բնակչի անցան ճակատման ճակատման — Քոլումպո թատակի տիրացման համար, բայց Տրանսպոլիս կրնան ճկարտանալ — աւելի մեծ թիւով յաղթանակներ տարած ըլլալով: Արդարեւ, Տրանսպոլիս շահեցան Տրանսպոլիս Շրջավազը (Ճիօրէսթի), Փարիզ-Ռուպէն (Լ. Պոպէ), Պորտոփարիզը (Կոթիէ) եւ Ազգերու Մեծ մրցանակը (Անքէթիլ):

Իսկ Պելճիբացիք շահեցան Միլան-Սան Ռէմօն ճալը Պրույն), Փարիզ-Պրիւքսէլը (Վան Լոյ), Լիէժ-Պասթոններ-Լիէժը (տը Պրույն): Ճիէշ Վալօնը (Վան Կէնէքթըն) եւ աշխարհի արտոյնանութիւնը (Վան Սթէնպէրկէն):

Իտալացիք եղած են մեծ յաղթանակները աշխարհի արտոյնանութեան, ուր օտայան երեք տիտղոսներ, շնորհիւ Մասիէսի (արագութիւն), Մէնիսայի եւ Պալտինիի (հետպանդում): Ու մանաւանդ, հրապարակ նետեցին արտակարգ զշող մը՝ էրբոլէ Պալտինի որ, Սեպտեմբերին, մէկ ժամուան մէջ զից 46 ջիմ. 324, Իտալիոյ վերադարձնելով այն տիտղոսը, որ Յունիսին, կոտորուած էր ժաջ Անքէթիլի կողմէ, 46 ջիմ. 159-ով:

ՖՈՒԹՊՈՒ

Ճուլապուրի մէջ, դժուար է նուիրապետութիւն մը հաստատել, որովհետեւ չորս տարին անգամ մը կը կատարուին արտոյնանական մրցումները, ու միջազգային մրցումներու կայացումը օրէն դրութեան չի հպատակիր: Այս տարի, նախորդ տարիներէն աւելի, դասաւորում մը վիճելի է, որովհետեւ 1954-էն ի վեր համաշխարհային թիւ 1 կազմը ըլլալով, որոշ շահանջ մը արձանագրեց: Արդարեւ Հունգարացիները անպարտելի Պերնի հռչակաւոր աւարտակներէն ի վեր, առաջին եռամսեային կրեցին երեք պարտութիւններ Քուրքիոյ, Պելճիբայի եւ Չեխոսլովաքիոյ առջեւ (այս վերջինը Պուտափէշթի մէջ, 1943-էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով), ու զիջեցան երկու հաւասար մրցումներ՝ Փորթուգալի եւ Եւրոպայի: Բարեբախտաբար, իրենց կրտսնակի վախճանը եղաւ աւելի լաւ: Յաջորդական հինգ յաղթանակներ, որոնցմէ չորս արտասահմանի մէջ, Եւրոպայի, Սովետ Ռուսիոյ, Տրանսպոլիսի եւ Աւստրիոյ վրայ, թոյլ կուտան իրենց տալու աշխարհի լաւագոյն խումբի տիտղոսը:

Հունգարիոյ ետին, կարելի է նոյն աստիճանի վրայ դնել Անգլիան, Իտալիան եւ Տրանսան: Անգլիացիք կատարեցին ասոր մրցումներ առանց պարտութիւն ճանչնալու, բայց միայն երեք յաջողութիւններ՝ Պրագիլիոյ, Գեր-Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի վրայ, համոզիչ են: Իտալիա, յաղթելով մըր-բանսայի Պրագիլիոյ եւ Արժանթինի, Հարաւային Ամերիկայի մէջ պարտուեցաւ Պրագիլիոյ եւ Արժանթինի, ու Զուրիցերիոյ դէմ հաւասար արդիւնք մը նուազեցուց իր յաջողութեան փայլը:

Գալով Տրանսպոլիս Աւստրիոյ, Սովետ Միութեան եւ Պելճիբայի դէմ իր յաղթանակները կը հաւասարակշռեն Իտալիոյ եւ Հունգարիոյ առջեւ արձանագրուած պարտութիւնները:

Սովետ Ռուսիա, որ անցեալ տարի երկրորդ դասաւորուած էր, այլեւս արժանի չէ այս պատուոյ տեղին, որովհետեւ պարտուեցաւ Հունգարիայէն եւ Տրանսպոլիս, ու իր յաջողութիւնները արձանագրուեցան երկրորդական ազգերու վրայ, Դանիա, Իսրայէլ, Պուլկարիա եւ Եւրոպայի:

Գերմանիա, որ իր տիտղոսը կը կրէ խղճահարութեան մը պէս (եօթը մրցումի վրայ մէկ յաղթանակ նորովեկիոյ դէմ), Եւրոպայի (ինը հանդի-

պումբ համար երկու յաղթանակ, Չինաստանի եւ Ինտոնէզի դէմ), Աւստրիա (եօթը մրցումի մէջ մէկ յաղթանակ, Լիւքսէմպուրկի դէմ), Նահանջի մէջ են :
 Չեխոսլովակիա աչքառու եղանակէ մը հտք, որու ընթացքին յաղթեց Հունգարիոյ եւ Պրագիլիոյ, ներկայիս տեղգայի մէջ է : Հոլանտա եւ Ձուկ-ցերիա կը յառաջդիմեն :

ԻՆՔՆԱՇԱՐՓ

Իոյր ճամբաներու վրայ, Ժան Պեհրա եղաւ Տրանսայի լուսադոյն ներու կայացուցիչը, բայց անվիճելի ախոյեանը դարձեալ հանդիսացաւ Արժանաթիոցի Սուան Մանուէլ Ծանճիօ որ, չորրորդ անգամն ըլլալով, դարձաւ վարիչներու աշխարհի ախոյեան : Քշելու արտակարգ դրութեամբ օժտուած այս ախոյեանը, որ անպարտելի կը նկատուէր, զգաց սակայն իր թագին դողալը, մանաւանդ անոր համար որ շարք մը վճարախտութիւններու ենթարկուեցաւ : Ծանճիօ այս տարի այն տպաւորութիւնը տուաւ որ աւելի բերաւ կերպով կը քէ : Ասիկա կրնայ թացատրել այն շարք մը արկածները, որոնց զո՞հ դնաց :

Այսուհանդերձ, հակառակ երիտասարդ Փէթէլ Գոլիլիդի, Սթերլինկ Մոսի, Մայք Հաուրթըրնի, Ժան Պեհրայի եւ Գասթէլօթթի ներկայացուցած սպառնալիքին, Արժանաթին շահեցաւ Ա. տիտղոսը : Յաղթական հանդիսացաւ Արժանաթինի մէջ, այսաւ նոյն յաջողութիւնը գտաւ Սելվէրըթթընի մէջ՝ երեք շաբաթ յետոյ փայլուն յաջողութիւն մը արձանագրելով Գերմանիոյ Մեծ Մրցանակին համար Իւրպիւրկիլի բոլորակին վրայ : Ապա երկրորդ Հանդիսացաւ Մոնցայի մէջ :

ԴԱՀՈՒԿԱՐՇԱՒ

Մարզական տարին, որ սկսաւ ամառնային խաղերով, վերջացաւ ձմեռնային խաղերով : Գործինա տ'Արեիցցոյի մէջ, ինչպէս ամերիկացի աթլէթները եւ աստորալիացի լուդորդները Մէյպուրնի մէջ, այնպէս ալ հոն աւառաորբիացի սքէտօրները տիրապետեցին : Անոնցմէ մէկը՝ Անտոն Սէյլըր, նոյնիսկ ձմեռնային խաղերու ողիմպիական տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց սիրազորութիւն մը արձանագրեց՝ իր յաջողներուն վրայ միշտ պատկառուէլ տարբերութիւն մը ձգելով, վայրէջքի, մասնաւոր սլալովի եւ հսկայ սլալովի մրցումներուն :

Աւստրիացիք ոսկի մետալիոններով չբաւականացան : Հսկայ սլալովի մէջ Մօլթէրըով ու Շուսթէրով՝ շահեցան միւս մետալիոնները, ու Մօլթէրէր իր յաջողութիւնը կրկնեց վայրէջքի մէջ, երրորդ գալով : Պատուոյ ցանկին վրայ կրցան տեղ գրաւել Ճափոնցի Իկայա եւ Շուէտացի Սօլէնաբը, երկրորդ եւ երրորդ մասնաւոր սլալովի մէջ, ու զուիցերիացի Ֆէլլէյ, երկրորդ վայրէջքի մրցումին :

Կիներու մօտ, Ձուկցերիա վրցուց առիւծի բաժինը : Մատլէն Պէրթօ շահեցաւ վայրէջքի մրցումը, իսկ Ռենէ Քօյնըր շահեցաւ մասնաւոր սլալովի մը : Բայց հսկայ սլալովը շահեցաւ գերմանուհի մը՝ Օսսի Ռէյխէրթ :

Երկար արշաւներու մէջ տիրապետեցին Սկանտինաւեաններն ու Ռուսները : Նորվեկիացի Պրանտէն շահեցաւ տասներհինգ քիլոմետրը, Փինլանտացի Հաքիւլինէն՝ երեսուն քիլոմետրը, շուէտացի Երնպէկ յիսուն քիլոմետրը, Սովետները տասը քիլոմետր խմբական արշաւը, նորվեկիացի Սթէնէրսէն, հիւսիսային քովպինէն, Փինլանտացի Անթի Հեյվարինէն՝ մասնաւոր ոտտովը : Ընդհանուր առմամբ, Հիւսիսայիններու եւ Ռուսերու ետին, Իտալացիք եղան լաւագոյնները :

Սառի վրայ մրցումներուն, ՍՍՌՄ շահեցաւ հօբիի մրցաշարքը, ամերիկացի գեղարուեստական շմշողները հաստատեցին իրենց գերակայութիւնը, իսկ Միլուրինիի մէջ, Ռուսերը տիրապետեցին արագութեան մրցումին :

DAUASART

AÑO 5 - Nº 50

JULIO DE 1957

BUENOS AIRES

Las lamentaciones insistentes y demoradas perjudican la esencia de la vida, como la helada las plantaciones florecientes. Los que cultivan dolores, pagan con desesperaciones los días de la existencia y contagian el ambiente de lamentaciones. Los dolores humanos estimulan hasta cierto punto el sentimiento; eternamente prolongados tornan enfermiza el alma. Sufren los que ven a alguien sufrir; que ese sufrimiento no se prolongue indefinidamente, porque encierra dolencias o falsedades.

Los dos polos molares del alma —el placer y la amargura— se equilibran en el cómputo general de los sentimientos humanos. Nadie puede vivir tan sólo de dolores o de placeres. Los epicúreos son falsos, al igual que las lamentaciones profesionales. Quien se considera infeliz, de mala

suerte, se sugestiona para los malos éxitos de la vida, porque como dice el sabio proverbio popular: "no hay mal que dure siempre, ni bien que no se acabe". Existen hombres que poseen el feo vicio de juzgarse desafortunadamente o hechizados. No se animan a intentar la acción, a luchar porque previamente se consideran vencidos. Esto entraña un problema de psicología en el cual la autosugestión es el eje principal del desastre. En la existencia, nadie puede contar con los favores del ácaro o de la muerte; apenas debe esforzarse por merecerlos. Hay quien los conquista con facilidad, con suertes de

audacia, de fortuna o de casualidad, éstos no merecen ser tenidos en cuenta, pueden existir o no, como los buenos o males accidentes. Los hombres deben procurar establecer un programa en la vida; trazarlo, meditar acerca de los buenos o malos resultados y esperar.

Primeramente sepamos tener en cuenta a los malos resultados y después a los buenos, que deben ser, según nuestras conjeturas tardíos. No nos guíemos por los que conquistan rápidos beneficios del destino; sigamos a los que con ardor vencerán en la vida, nuestra esperanza no debe ser

NO OS LAMENTEIS EXAGERADAMENTE

instrumento moral de lubricios y si emanación suave, pero no engañadora. Quien espera con mucha certeza, mucha ansiedad y para breve tiempo, merece ser eludido

por la fortuna. La confianza en sí no significa rapidez de triunfos. Todo trabajo, temprano o tarde rinde. Es cuestión de mera y ponderada expectativa. El individuo que sólo realiza malos negocios es incapaz de sufrir, inconstante, ambicioso y poco sensato. Las precipitaciones perturban las buenas cosechas y, cuando las hay son precarias.

No os lamentéis siempre, no os entreguéis al pago de la fatalidad, y saber esperar, con el deseo segura vencer. La historia de los grandes hombres se encausó en este método.

EDITORIAL

LA LITERATURA ARMENIA EN LOS SIGLOS XIII Y XIV

Es éste uno de los períodos más importantes de la literatura armenia en cuanto a su evolución, porque en él aparece el empleo del armenio medio en la literatura laica.

En la primera mitad del siglo XIII, se produce la invasión de los mongoles, cuya crueldad y saqueo del país y sus habitantes insumen a Armenia en la mayor desolación. Esta situación es descrita con todo detalle por el historiador Guiragós de Gandzak, amén de otros. Con todo, el reina armenio de Cilicia, por la alianza de Hetum I con los mongoles, y algunas ciudades con Yezinká, Sepastía y Amid, situadas en la gran ruta de Persia y la India, consiguen substraerse a la dominación tártara.

Durante los siglos XII y XIV Cilicia es el centro de la cultura armenia, pero a fines del siglo XIV se produce el ataque de los mamelucos de Egipto, y el reino de Cilicia desaparece. A partir de ese momento, Armenia es dominada por los turcmenos, y en el siglo XVI es repartida entre Persia y el naciente imperio otomano. Sin embargo, durante toda la Edad Media, Armenia debe padecer las luchas que se libran en su territorio, originadas en la rivalidad de estos dos imperios.

A pesar de su sojuzgamiento, el pueblo armenio continúa batallando contra el opresor. Pero su vitalidad no se manifiesta sólo en esa lucha ancestral, pues la actividad cultural no se interrumpe y continúa su evolución. Esto lo demuestran, según lo señala el profesor Marr, más de 20.000 manuscritos armenios de la época, los que representan un incalculable tesoro para la cultura universal.

En este período se hace más intensa la lucha del pueblo contra el feudalismo y el clero, llevando su influencia a

la literatura, que se populariza definitivamente con la introducción de la nueva lengua.

Por supuesto que la literatura eclesiástico-religiosa, ya bastante debilitada, no interrumpe su curso, pero no alcanza a producir ninguna figura de relieve.

Ya desde antiguo se habían introducido en el armenio clásico (crapar) algunos elementos dialectales, como puede notarse en Gregorio de Nareg y Nersés Shnorhallí. En el siglo XIII la literatura laica abandona por completo la lengua clásica, cuyo empleo se limita al ámbito eclesiástico, y comienza a expresarse en un idioma más accesible al pueblo. El nuevo idioma, que marca la transición del armenio clásico al moderno (ashjarapar), participaba de elementos y formas dialectales y cultas. Además, con la inclusión de temas laicos, la literatura llegó definitivamente a las masas.

La creativa popular sigue su curso. Es necesario señalar la lírica y los aforismos, que a menudo encierran críticas al feudalismo, al clero, a la ignorancia, etc.

En otros órdenes de la cultura, alcanza a una gran perfección las miniaturas de Cilicia, que influyen también a la literatura eclesiástica en las ornamentaciones de los textos, en los cuales aparecen escenas de la vida real. Los mejores miniaturistas de la época fueron Thorós Roslín y Sarkis Pitzak.

En cuanto a la arquitectura, son notables los monumentos de Airivank y Gueghard. La imprenta comenzó a funcionar en Armenia a partir de 1512.

A este período pertenecen algunos de nuestros más grandes historiadores, como Vartán, Guiragós de Gandzak, Esteban Orbelián, Simbad Gundistabl, Hetum y Tomás de Metzroph. A diferencia de los que cultivaban la litera-

tura artística, la mayoría de los historiadores continuaron empleando el armenio clásico

Los poetas laicos de los siglos XIII-XVI son numerosos pero a medida que se van estudiando los manuscritos aparecen nuevas figuras. Los poetas más conocidos son Frik, Constantino de Ierzingá, Juan de Thelkurjn, Bautista Nagash, Gregorio de Ajtamar, Nahabed Khuchag, Hovasap de Sepastíá, Nersés de Mok, David de Salduzor, Minás de Thojath. Los afoirsomos más famosos son de Vartán de Aiguek. La poesía religiosa es expresada por Jachadur de Kecharr, Arakel de Siuní y Arakel de Gaghishé.

Es interesante observar la acentuación y afirmación de la literatura popular en las obras de la época, al enunciarse ideas humanísticas con respecto a la lucha contra el feudalismo (Frik, Nahabed Kuchag). Otros escritores, co-

mo Juan de Ierzingá, Jachadur de Kecharr, Arakel de Bahisé y Arakel de Siuní, permanecen fieles a los clásicos y tratan de insuflar nuevos bríos a la literatura religiosa, en plena decadencia.

Refiriéndose a la poesía medieval armenia, el poeta ruso Valeri Briusov (1873-1924), que tradujo a su idioma varios poemas armenios, afirma: "La lírica medieval armenia no tiene casi ninguna dependencia de la poesía europea. Por otra parte, ¿qué creación lírica podía darle la poesía de la Europa occidental de los siglos XII-XIV, aun en trance de formación?". Asimismo, Briusov señala que es un error creer que las poesías persas y árabe han influido en la poesía medieval armenia, pues dentro de la literatura oriental de la época, las poesías armenias, persa y árabe se encuentran en el mismo rango.

RUBEN ARTZRUNI

**CENA Y BAILE ANUAL
DE CAMARADERIA DE LA
U. G. ARMENIA
AMENIZADO CON ORQUESTA**

El día **SABADO 31 de AGOSTO** a las 21 horas

EN LA SEDE DEL CLUB
Calle **MARMOL 1247** Ramos Mejía

Se invita a los socios y simpatizantes a reservar con
anticipación las tarjetas

La Semilla y el Terreno

Alrededor del problema: predisposición - enfermedad, giran actualmente las más apasionantes discusiones de la medicina moderna. Es decir: ¿qué es más importante para que un individuo se enferme: el agente externo de la afección-microbio, o lo que sea o el estado preliminar de sus propios tejidos? De acuerdo con las corrientes modernas del pensamiento científico, debemos concluir que a esto último corresponde el papel principal.

Usted, que se interesa por el estado de su salud, transporte a su propio caso el resultado de estas investigaciones, que le permitirán, de la manera más eficaz, conservarse en salud. Efectivamente, de acuerdo con esa manera de pensar, la enfermedad "la llevamos dentro" mucho antes de que se manifieste por medio de los síntomas consabidos. Dos personas se exponen a la misma corriente de aire: una se resfría, y la otra no. ¿Es el enfriamiento el culpable? Sólo en parte, y bien pequeña, por cierto. Porque si el frío fuera el único responsable, se hubieran resfriado los dos. Y, en cambio, enfermó uno sólo: el que ya tenía "en su interior" las condiciones para la enfermedad.

Si pretendemos ahondar ahora en qué consisten esas condiciones, nos encontramos con un complejo problema de índole general. En el que interviene, por partes iguales, la herencia y, además, el sedentarismo, la mala alimentación, en suma: un equivocado régimen de vida. En cuanto al papel de los microbios, nos limitaremos a citar un ejemplo: en los órganos generadores de un 50 por ciento de las mujeres que acaban de dar a luz se encuentran gérmenes virulentos. Sin em-

bargo, sólo el 1 a 2 por ciento enferma de fiebre puerperal. ¿Qué significa ésto sino que en ese 1 ó 2 por ciento existían las condiciones para la enfermedad? En el resto, los gérmenes nada pudieron.

Es como si fuera un inmenso campo, un "terreno", en el cual se implantara la "semilla": el microbio. No basta esparcir las semillas para que germinen: se requiere que además el terreno sea propicio, que esté "abonado". De la misma manera, el organismo de quien se aparta voluntariamente de las leyes de la naturaleza es campo abonado para todos los gérmenes. Y la proliferación de estos últimos significa enfermedad.

Tratándose de una semilla tan peligrosa como son los gérmenes, es preferible ser un campo estéril y yermo. Y aun cuando no se tratara de microbios —pues no todas las enfermedades dependen obligadamente de ellos— recuerde usted que la enfermedad estaba ya "dentro de nosotros", antes de manifestarse por síntomas aparatosos.

Toda persona que vive mal, que duerme mal, que se alimenta mal, que no realiza una actividad física suficiente, es un enfermo en potencia. Y como tal, terreno abonado por toda clase de deficiencias.

Insistimos de nuevo en que conserve en su mente esta noción del "terreno" y de la "semilla". El "terreno" es ni más ni menos que usted mismo. Ya con su genio Hipócrates lo descubrió. Durante un tiempo la medicina, extrañada en el campo de la Bacteriología, abandonó este concepto, que hoy vuelve a brillar en toda su primera pureza. Pero usted no debe olvidarlo.

UN DEPORTISTA PATRIOTA: EL PADRE YOUNG

· "Dicen que tienes muchos bienes, inmuebles, dinero;
Eres valiente y tienes nombre de vencedor;
Recibiste una instrucción superior y fuiste sabio;
Pero si de tu dinero, de tu intelecto y de tu fuerza, la Patria
no tiene ningún beneficio;
Escupo a tí, a tu dinero, a tu intelecto y a tu fuerza".

(Del poeta armenio Kamar-Katiba).

El Padre Young era una persona de consistencia física fuerte y gruesa. Fué profesor de física y química del colegio "Sacré-Coeur" de Esmirna. Muchas veces lo veía durante los recreos del colegio, cuando presidía los paseos de los alumnos y durante su participación en los juegos de los niños

Recuerdo que nuestro equipo de foot-ball del colegio "Mesropian" tuvo algunos encuentros amistosos con los alumnos de "Sacré Coeur", y en los mismos, el Padre Young, con su presencia, daba valor a sus jugadores.

En dicho colegio, estudiaban alumnos de nacionalidad italiana, griega, judíos y había también armenios. Gracias a la educación y disciplina que recibían los alumnos, muchos jóvenes armenios, después de terminar sus estudios, habían triunfado en la vida, destacándose entre sus connacionales. A tal efecto, vale la pena recordar, que uno de aquellos jóvenes que terminaron sus estudios en dicho colegio y que se destacó más tarde, ya de hombre, es el actual Presidente de la Institución Administrativa de la Iglesia Armenia, de Buenos Aires, señor Armen Bergamali, quien en su niñez pasó por las aulas del colegio "Sacré-Coeur".

En ocasión de la declaración de la primera guerra mundial, en 1914, los encuentros deportivos intercolegiales fueron suspendidos. La ciudad estaba en estado de guerra. No había día en

que desde el mar y aire no hubiera bombardeos. Por tal causa, los habitantes estaban nerviosos, pero más que todos, los mismos turcos. Porque los bombardeos no solamente se realizaban sobre los frentes de guerra, sino también sobre las concentraciones de soldados, arsénales, etc., todos ellos considerados por el estado mayor turco como concentraciones militares secretos. Por ejemplo: los materiales de guerra transportados desde la estación de ferrocarril Haydar-Pashá (Constantinopla) a la estación Basma-Hané (Izmir), fué bombardeada y destruida por las bombas aliadas, apenas de llegar el tren a su destino. Las nuevas reservas de soldados y pertrechos de guerra traídos a los cuarteles de Sevdikoev, en seguida fueron bombardeadas. Tuviron la misma suerte, los depósitos de nafta de Petroda (Izmir).

Fué un acto audaz, el de un submarino aliado, que sortetando y pasando las minas sembradas en el estrecho y golfo de Esmirna, en una noche oscura, se acercó cautelosamente cerca de la costa turca a muy poca distancia de la lujosa confitería "Kramer", que se encontraba a orillas del mar. El submarino emergió sigilosamente frente a la confitería y apuntando sus ametralladoras hizo destrozos de "Kramer". El objeto de esta misión, era eliminar a los grandes jefes del estado mayor turco, que en aquella ocasión

estaban celebrando un acontecimiento. Por supuesto, los aliados estaban enterados de la presencia de los oficiales en dicho lugar y la hora exacta. Esta acción tuvo éxito. Perecieron la mayor parte de los jefes del estado mayor turco.

Los ataques y bombardeos repentinos sobre lugares "muy secretos", habían puesto en estado de nerviosidad a los jefes turcos, al gobierno y al mismo pueblo. Existía la creencia, que en Turquía operaba un servicio de espionaje aliado, que por intermedio de radio daba a conocer los movimientos militares de los turcos.

Fueron inútiles los numerosos esfuerzos del gobierno turco por descubrir el servicio de espionaje aliado y el aparato de radio. Recién después del armisticio de 1918 se supo al respecto.

Poco después de esta fecha, tuve amistad con un químico de nombre Joseph X., que era simpatizante del

deporte armenio y socio de la entidad deportiva "Arara", fundada por el autor de estas líneas. Joseph, era de nacionalidad levantina. La madre de nacionalidad inglesa y el padre griego, católico romano. Este químico había sido alumno del Padre Young en el colegio "Sacré-Coeur" y más tarde su amigo.

En ocasión de uno de los encuentros del equipo de "Arara", Joseph tuvo la oportunidad de contarme y dar a luz un hecho secreto de la primera guerra mundial. Se refirió a la actuación audaz e inteligente del Padre Young, quien resultó ser el agente del servicio de espionaje en Turquía que transmitía a las fuerzas aliadas los movimientos militares más importantes y secretos de los turcos.

Los bombardeos a que he hecho referencia, fueron dirigidos por la flota de guerra destinada en el mar Jonico, y el Padre Young conectaba su transmisor con el jefe de esta flota.

El Padre Young había escondido el aparato en una de las paredes del convento en donde él se encontraba. Las repetidas investigaciones de la policía turca fueron vanas, ya que el aparato estaba tan bien oculto, que era muy difícil descubrirlo.

EN BARRACAS
¡TODO CONTRA LA LLUVIA!

Sport Sterling Club
MONTES DE OCA 985 T. E. 21-1123

CREDITOS en 5 meses

El Padre Young, de noche, sacaba fuera el aparato y atando la antena en una de las cúpulas del convento, transmitía las novedades del día. Gracias a las informaciones exactas de este Padre, las iglesias, los hospitales, las sinagogas y las escuelas fueron salvados de los bombardeos.

La actuación patriótica y heroica del Padre Young, no solamente me maravilló sino que me causó sorpresa. Pues, ¿a quién se le iba a ocurrir pensar que un padre que se ocupaba en la tarea inocente de educar a los niños; se transformaba en un heroico e importante colaborador para la causa de los aliados contra la barbarie turca, en una acción tan peligrosa que podría costarle la vida?

El heroísmo del Padre Young a favor de su patria, es sin lugar a dudas, un hecho que lo eleva a la categoría de los grandes patriotas. Expuso su vida por la patria.

Pero su actuación heroica se debe a su consistencia física y a su carácter. Se debe a ese físico y a ese carácter que forjó durante la tarea de educarse física y moralmente desde temprana edad. (Men sana in corpore sano).

Fué el resultado de su mente sana en su cuerpo sano, que puso al servicio de su patria. Y basado en este principio, muchos deportistas y scouts armenios, cuando la nación y el pueblo armenio estaban en peligro, dieron su vida en defensa de su patria y con su martirio fueron coronados con los laureles de la inmortalidad.

En síntesis: Las naciones o los gobiernos han otorgado y otorgan a sus héroes y patriotas, los más grandes honores y condecoraciones y levantan sus estatuas. En cambio, la historia, para ejemplo de las generaciones venideras, hace inmortales sus nombres.

La sociedad humana ha condenado a aquellos que guiados por intereses personales han negado a su patria, adorando y arrodillándose ante dioses falsos.

Es falsa y mentirosa aquella persona que dice ama más a su madrastra. Aquella persona que niega a la mujer que la ha dado a luz, no puede tener cariño sincero hacia la madrastra.

Una persona que niega a su patria, no puede querer a su segunda patria y a su pueblo.

GARO SHAHINIAN

T E R R A

— de —

GREGORIO TERTZAKIAN

**TINTORERIA Y ESTAMPERIA DE SEDA,
RAYON Y ALGODON**

LAPRIDA 1458

T. E. 791-8429 y 795-0044

Vicente López, F.C.N.G.B.M.

La Música Armenia

EN LA ERA PRECRISTIANA

La escasa información que sobre este período tenemos proviene de fuentes persas y asirias. Antes del nacimiento de Cristo, Tigranes El Grande invitó a sabios, artistas, estudiantes y anfitriones de Grecia, y convirtió su corte real en un verdadero centro cultural. Su propósito era hacer revivir la cultura en su país. Fué el fundador del teatro armenio. El rasgo más característico de su reinado, sin embargo, fueron los ritos religiosos, observados con gran pompa.

Varias veces en el año, y especialmente el primero del mes de Navasart (Año Nuevo armenio), se realizaban grandes festivales, en los que participaban cantores, actores, poetas y trovadores de todas las regiones. Indudablemente, durante los mismos la música desempeñaba importante papel. La fiesta dedicada al Dios Tir, patrón de la poesía, llegaba a su punto culminante con grandes luminarias en torno a las cuales el pueblo se entregaba a cantos y danzas de conjunto. Según informaciones de los cronistas de la época, quienes eran compositores y cantores, empleaban instrumentos como la flauta, el laud, la lira, el tamboril, el arpa, los cimbales, etc.

EN LA ERA CRISTIANA

Nuestra primera información acerca de este período nos llega de Sahag Bar-tev, sobre quien escribe Lázaro de Parbe: "Era muy versado en música y profundizaba en las artes de la filosofía". Aristakes de Lastiver se refiere a la existencia de notas musicales, traídas probablemente de Grecia, ya que es en este país donde por primera vez encontramos esos símbolos musicales.

Desgraciadamente, no tenemos testimonios de este período. El primer evangelio (en pergamino) data de 887, y está ahora en el Instituto Lazareff de Moscú, mientras que el evangelio con los signos de versificación (ahora en Etchmiadzín) fué escrito en 998. Los cronistas del siglo V, Goriún y Agatajelos, hablan de himnos espirituales que eran cantados durante la sagrada misa. Lázaro de Parbe se refiere al himno titulado "Surp Asdvadz" (Dios Santo), mientras que Lebeos menciona "Park i partzuns" (Gloria en las Alturas). Más tarde, en el siglo IX, durante la dinastía Bagrátida, la vida cultural armenia recibió un gran ímpetu, debido sobre todo a la acción de los clérigos desde monasterios y escuelas. Fué un período de gran desarrollo literario, religioso, científico y artístico. La música religiosa armenia y el teatro recibieron nuevo impulso. Nersés El Gracioso, bien versado en poesía y música enriqueció el tesoro de la música armenia con sus hermosos "Sharaganz".

Otra característica importante de este período fué la aparición de los seglares en literatura y música. Llegaron a constituir pronto un factor importante en el desarrollo de la música popular; aunque poco nos ha llegado en lo que respecta a música y teatro seglar, los historiadores señalan que eran muy populares, a pesar de la violenta persecución del clero. No nos debe extrañar esta escasez de información puesto que, como decimos, el clero era contrario a la música seglar; los historiadores, clérigos en su mayor parte, naturalmente evitaban mencionar de cualquier modo la música que no merecía la aprobación de la Iglesia.

Refiriéndose a Jachadur de Darón,

escribe Giragós de Gandzac, cronista del siglo XII: "Trajo notas del este, dió cuerpo a los sonidos, los desparra-
mó por nuestra tierra y los enseñó a muchos". Pero no establece con exactitud la procedencia de esas notas. El hecho importante es que los intelectuales de la época reconocieron su valor y trabajaron mucho para colocarlo en una sólida posición. Estas notas pudieron satisfacer completamente todas las exigencias de la composición, en cuanto a extensión, tono y separación de las medidas. A lo sumo podían aproximar la armonía, pero en el curso del tiempo aún esto se llegó a perder, hasta que un acontecimiento histórico forzó a los armenios a pensar acerca de los modos y medios de establecer su música sobre bases sólidas.

En 1818, los griegos de Constantinopla realizaron una conferencia en la que decidieron crear un nuevo sistema de notas. Por estemedio lograron rescatar su música religiosa de los caprichos del destino y del olvido. El suceso espoleó a los armenios para pensar también en su música. Hampartzúm Limunjián, un escribano eclesiástico (1768-1839), aprovechando las viejas notas armenias, inventó un nuevo sistema de composición con la nomenclatura árabe. Le era familiar la música de oriente, y estaba versado en el sistema griego de notas.

El Catolicós Kevork IV, fundador del Liceo Kevorkián en Etchmiadzín, músico en el verdadero sentido de la palabra, se preocupó también por salvar la música armenia, que había sido objeto de improvisaciones, de acuerdo con los caprichos individuales y a menudo bajo la influencia de los shar-
kies turcos. Desde Constantinopla invitó a N. Tashdjián, y él mismo cantó todos los "Sharagans", la misa y los himnos de la Iglesia Codex, mientras Tashdjián los componía en notas. Este fué el primer intento de componer y

modelar la música armenia.

Mucho más tarde, en 1896, Magar Yecmalián, que había estudiado en el conservatorio de San Petersburgo, compuso la música armenia en notas europeas, para tríos masculinos y cuartetos, y por primera vez la música religiosa fué armonizada de acuerdo con las exigencias de la época. Indudablemente, el trabajo de Yecmalián fué grande y constituyó un triunfo; pero adoleció de una falla básica. Trató la armonía de modo tan simple como le fué posible, porque ése era el requerimiento el espíritu de las músicas arábica y persa, de las cuales en su opinión la armenia es una parte.

Más tarde el gran Gomidás no solamente refutó esta teoría, sino que, en su composición de la música la depuró de sus influencias arábica y persa, las que debido a diversos factores políticos se habían introducido en la música armenia.

El trabajo de Yecmalián está muy influenciado por la forma de la música de la iglesia rusa; pero con Gomidás, la armonía es más genuina y resulta más propia del espíritu y la naturaleza de las canciones armenias. En la composición de las canciones, depurando la música de influencias extranjeras y armonizándola, Gomidás tuvo presente antes que nada el espíritu armenio.

Además de las misas de Yecmalián y Gomidás, tenemos otra, por el Catolicós Kevork VI, quien era músico graduado en el conservatorio de Leipzig. Dió a publicidad la misa del padre Srapion, para coro y orquesta, voluminoso trabajo que constituye un nuevo triunfo.

En la edad Media, observamos ya la aparición de una literatura seglar, y simultáneamente con ella una breve referencia de música popular. Pero es inconcebible que en el siglo XIX, cuando se registra el renacimiento de

la literatura y de las artes populares, la música sea ignorada.

Antes que Gomidás, Cara Murza ya había comenzado a cultivar breves canciones y a organizar cuartetos y conciertos. Le corresponde el mérito de ser el primer organizador de grupos corales. Pero fué Gomidás quien valoró, armonizó, depuró y compuso las canciones populares campesinas, restaurándolas; lo que es más importante le corresponde el honor de haber fundado la Escuela Armenia de Música. Cada estudiante de un conservatorio puede componer fácilmente una canción; ello no es lo esencial. Lo fundamental es restaurar el verdadero estilo del canto depurándolo de superficialidades, extrayendo su esencia, cualidades que requieren natural condición, fuerte sentido musical y mente analítica. En este aspecto es donde Gomidás ha tenido éxito trascendental, y donde radica su grandeza. Asimismo, es lo que ha dado valor a la música armenia, y es a través de este camino que el arte del pueblo, trascendiendo su estrecho círculo de tribu, ocupó una posición honorable en la esfera internacional.

Gomidás fué también un erudito teórico. Tenía la capacidad de penetrar y explicar los problemas de las antiguas notas armenias, la característica naturaleza de la música armenia, dándoles formas teóricas. En este terreno, podemos mencionar a otro ilustre músico Spiridon Melikian, quien ha hecho meritorias investigaciones sobre música armenia, las cuales comprenden problemas teóricos e históricos. En colaboración con Anashaván Der Ghevontian, recogió cantos populares de Shirag, Van, Sasún y Aparán, con lo cual ha presentado un gran servicio etnográfico.

Simultáneamente con la aparición de la poesía lírica armenia, observamos el desarrollo de la música lírica. El más característico representante es Romanos Melikian, quien con su

"Zmrujdi Ierker" (Cantos de Esmeralda) creó la música lírica armenia. Otros exitosos trabajos en este campo han sido realizados por Kurken Alemshah y Ara Bartevián.

El honor de fundar la música dramática armenia pertenece a Arshag Chujaian. Su "Arshag II", lleva el sello de la ópera italiana. El libreto es armenio, mientras que la música es occidental. Cara Murza realizó un intento en este sentido con su ópera "Shushán" (Aleli), respecto de la cual muy poco conocemos. Si en un sentido racional podemos dominar una ópera a "Anush", de Armén Dicranian, aún después de su perfeccionamiento en los tiempos presentes, la obra no resiste la ácida prueba de la música de ópera, aunque es muy gustada por los armenios a raíz de su carácter popular. Como pieza de arte, sin embargo, es débil. Desgraciadamente, nunca fué terminada "Anush", de Gomidás, y lo poco que llevó a cabo se perdió.

Podemos considerar con todo derecho la obra "Almaste", de Spendiarian, como la más exitosa obra de la música dramática armenia. Reune todas las condiciones de la ópera. A. Der Ghevortian posee una obra llamada "Seda" (basada en "Dioses Antiguos", de Levón Shant), la cual no ha sido llevada al tablado hasta la fecha, y desgraciadamente tampoco impresa. No podemos decir mucho sobre ella.

La opereta está aún en un gardo de formación. En ese campo, el trabajo más exitoso es "Lebledidji Hor Hor Aghá" de Chujaian. Hace pocos años, Garó Sdepanian, escribió la primera ópera cómica armenia, basada en la leyenda popular "Nazar el Valiente". Su música es muy difícil.

A Alexander Spendiarian corresponde el honor de fundar la música sinfónica armenia, campo en el cual ha realizado mucho. La mayor parte de su trabajo llena la forma de la música

oriental, pero está preminentemente adaptada para la orquesta, hermosa-mente instrumentada y muy de acuerdo con el espíritu y carácter de la música oriental.

En este campo, un astro resplandeciente es Aram Jachadurián, compositor internacionalmente reconocido, el más grande músico que jamás hayamos tenido. Es la lógica continuación y elevación de Gomidás. Observamos en su música los colores de Armenia y de la música del este, con magnificencia y desarrollo original, sin precedentes. Aunque sus primeros trabajos lleven el sello de compositores rusos (Rimsky Korsakof, Tchaikovsky) y y de los impresionistas franceses (Ravel, Debussy), se desprendió pronto de esas influencias para adoptar su propio sendero. Equipado de profunda preparación musical, en el curso de los años nos ha dado sinfonías, escogidas selecciones de música de cámara (tríos y sonatas) y ballets. Preservando las formas del arte clásico, ha cultivado y desarrollado los temas de Armenia oriental, espléndidamente, con una armonización original y moderna, particularmente adaptada para la orquesta, tan magistral y hermosamente, que hoy se le considera en todo el mundo uno de los compositores más populares y apreciados.

En la dispersión, se ha realizado y realiza un importante trabajo por Alan Hovhannés, Onnig Berberían, Krikor Siuní, Ganachián, y el joven director Ohán Turián, Bartevián, Alem Shah, Hampartzum Berberían, Levon Krikorian y Patmagrián, quienes están enriqueciendo la música armenia con sus creaciones, tratando de componerla en formas más elevadas y sacándola de los estrechos confines nacionales, median- te producciones de más alto valor.

También notamos grande progresos en el arte de la enseñanza. En la mayoría de los conservatorios del mundo (París, Nueva York, Bruselas, Génova, etcétera), se pueden ver grandes pro-

fesores de música, tales como Dirán Alexanián, el irremplazable instructor del violoncelo, el profesor Iván Calamián (París, América), el famoso profesor de violín Mischel Thovianov (Bruselas), Sheritjián (Génova) y muchos otros de renombre internacional.

En los principales centros artísticos del mundo, han surgido jóvenes artistas de talento, tales como el gran conductor Alexander MelikPashaián (Director del gran Teatro de Moscú), Afriquián, quien es bien conocido en Italia por su cuarteto Gomidás, que ha ganado un primer premio, el violinista Aver Gabrielián, el cantor Armén Tokatjián (Viena y Nueva York), Rafi Pedrosián (París), Lucina Aamra (soprano del Metropolitan Opera) y muchos otros. Sus renovados éxitos han hecho que sus nombres aparezcan en la prensa internacional, y a menudo en la prensa armenia. Sin embargo, debemos admitir que en la dispersión no existe esfuerzo organizado tendiente a estimular la música armenia o a los artistas, creándoles posibilidades económicas y promoviendo la presentación y difusión de sus obras. El artista armenio está sentenciado a vivir en crueles circunstancias y sus trabajos y creaciones surgen solamente por su íntima inquietud y por su noble anhelo de cumplir con su deber, soportando toda clase de privaciones y dificultades.

Actualmente, la música ha comenzado a desempeñar un importante papel en la vida. Hubo un tiempo en que estuvo confinada a un restringido círculo. Hoy, gracias a los modernos inventos, es propiedad de las masas, y diariamente se incrementa y expande. Y ésta es la razón por la cual los pueblos de visión están haciendo de su música un medio de difusión de su cultura. Indudablemente, tendremos que pensar acerca de esta cuestión algún día, y concretar nuestros esfuerzos mediante un trabajo organizado y planificado.

EL DEPORTE EN ARMENIA

OLIMPIADA PANARMENIA

EREVAN. (Especial). — La última olimpiada panarmenia que se realizó en esta ciudad ante numeroso público, tuvo tan gran éxito, que ocupó un lugar destacado en la historia deportiva de Armenia.

Previamente, durante varios meses, se efectuaron las competencias eliminatorias en las diferentes localidades del país, para elegir los finalistas que integraron las diferentes delegaciones deportivas que participaron en dicha olimpiada.

Comptieron en los estadios de Erevan, alrededor de tres mil atletas. Los encuentros más importantes tuvieron lugar en el Estadio Nacional, en donde con la asistencia de más de cuarenta mil personas, se efectuó la ceremonia de la inauguración.

Luego del desfile marcial de cinco mil atletas, hizo uso de la palabra el presidente de Armenia, señor A. Kochinian, quien dió la bienvenida a todas las delegaciones augurándoles muchos éxitos.

Se destacó en esta olimpiada, la participación no solamente de atletas de marcas nacionales, sino también internacionales, que honran al país.

Resultaron ser los mejores, el atleta Hrant Shahinian con un puntaje de 114,6, quien ocupó el primer puesto; y Alber Azarian, el segundo puesto.

En lanzamiento de la bala, V. Hovsepian, destacado atleta y campeón de la U.R.S.S., batió su record anterior, lanzando 17,28 mts. Más tarde, en Bucarest (Rumania), este atleta alcanzó los 18,40 mts.

En boxeo, (peso liviano) Kevorkian

venció a Harutiunian por nock aut. El campeón mundial olímpico V. Ienguiarian, venció a Garo Guidiguan.

En su categoría respectiva, vencieron: Tomasian, Kasparian, Sarkisian y Garabedian.

En las pruebas gimnásticas se destacaron: Hovhannesian, Chanerian y Mardirosian,

En lanzamiento del disco: 1º V. Hovsepian, 49,12 mts.

En la carrera de 100 mts. ganó V. Belaian.

En hipismo, se clasificó campeón L. Melikian.

Hagopian, Jachadurian, Aprahamian y Mjitarian, se clasificaron campeones de lucha greco romana, en sus categorías respectivas.

En levantamiento de pesas, categoría medio mediano, obtuvo el primer puesto Chilinguirian.

En esgrima por equipos, ganó la delegación de Erevan; y en individual ganó Chadaguan, quien venció al conocido esgrimista Iesequelian. En individual femenino, 1º G. Arslanian.

En los encuentros de voleibol, el equipo de segunda de Erevan ganó al de primera.

En tenis por equipos, los jugadores de primera categoría de Erevan vencieron a los de segunda. En individual, se clasificó campeón, V. Triculi.

Ciclismo: campeón, Hrant Hagopian.

Este es el resultado en forma sintetizada de los encuentros de la olimpiada panarmenia. Sin embargo, se realizaron muchos otros, así como: básquetbol, foot-ball, natación, tiro al blanco, etcétera.

Los vencedores de esta olimpiada, integrarán la delegación atlética que

participará próximamente, en los juegos deportivos que se realizarán en Moscú.

ARMENIA CAMPEON DE PING-PONG

EREVAN. (Especial). — En la ciudad de Moldavia, se realizó un campeonato de ping-pong, de primera categoría. En dicho certámen participaron representantes de Moscú, Leningrado, Latvia, Estonia, Moldavia y Erevan (Armenia).

Se clasificó campeón el jugador armenio H. Hagopian; y el representante de Estonia, I. Meksan, ocupó el segundo puesto.

DEPORTES DE INVIERNO

LENINAGAN — ARMENIA. (Especial). — La temporada actual, es muy propicia para la realización de los juegos sobre hielo.

Aprovechando esta circunstancia, cientos de jóvenes practican asiduamente diferentes deportes de invierno, para prepararse y formar los equipos necesarios para las futuras competiciones.

ARMENIA SE DESTACO EN BOXEO

EREVAN, (Especial). — En la ciudad de Tiflis, capital de Georgia, se realizó un encuentro de box, entre representantes de este país y Armenia.

El boxeador armenio H. Kasparian (peso liviano) venció al georgiano L. Anjulatzé.

R. Kasparian (armenio) de peso medio mediano, venció a E. Stepanovich (georgiano).

En todas las demás peleas, vencieron los boxeadores armenio.

ACTIVIDADES SOCIALES

TE DANZANTE DOMINICALES

El Departamento Cultural y Social, por intermedio de las subcomisiones de damas y de fiestas, ha anunciado a los socios, ya sea por medio de la prensa o remitiendo invitaciones; que a partir del día 30 de junio, desde las 18 horas en adelante, se realizarán Té Danzante Dominicales, en la sede de Ramos Mejía.

Esta iniciativa de dichos organismos de nuestra entidad, deberá ser secun-

dada por todos los asociados, asistiendo a estas reuniones, para pasar un domingo ameno y así contribuir a la confraternidad y camaradería entre los asociados.

En efecto, la primera de las reuniones, que se efectuó el domingo 30 de junio, fué motivo de que numerosos socios gustaran del Té Danzante organizado, en un ambiente agradable y a precios muy módicos.

COCKTAIL DANZANTE

Tuvo gran repercusión en el ambiente social, el exitoso Cocktail-Danzante realizado en la sede de Ramos Mejía, el día sábado 13 del corriente mes.

A pesar de la noche invernal, asistió gran concurrencia de asociados y simpatizantes,

El baile fué amenizado por grabaciones modernas y el servicio del buffet muy bien organizado.

Está de más decir, que duró hasta las primeras horas de la madrugada, dado el entusiasmo de la concurrencia.

CENA DE CAMARADERIA

El Departamento Cultural y Social, anuncia la realización de la tradicional Cena de Camaradería, que se efectuará el día sábado 31 de agosto a las 21 horas, en el salón social de nuestro campo deportivo.

En esta ocasión, ha sido contratada una orquesta de renombre, para amenizar el baile. Se encuentran a disposición de los socios y simpatizantes, las tarjetas para asistir a la misma.

Esta cena de camaradería que se realiza anualmente, gracias a la buena organización y también por ser motivo de reunión de los socios, ha sido ya tradicional en la U. G. Armenia. Pues, en la misma —que tiene un carácter de camaradería—, muchos socios encuentran la oportunidad de hacer un culto de la amistad, y de esta manera fortificar aun más, los lazos de unión que debe existir en nuestra entidad.

TEX-TRICO

Soc. Resp. Ltda. - Capital \$ 800.000

FABRICANTES DE TEJIDOS

ENGOMADORA DE HILADO

Adminis. y Ventas
LARREA 557

T. E. 48 Pasco 8743
Buenos Aires

"ANTEX ARGENTINA"

EDUARDO ATAMIAN

POPLINES

Larrea 667 - T. E. 48-5639

FABRICA DE TEJIDOS
DE ALGODON

TEXTIL

MURAD

de Miron Leonian

VICTORIA 701

Hurlingham F.C.N.G.S.M.

Doctor
ANTRANIK EURNEKIAN

Cirujano

Especialista en Neurocirugía

Actualmente en los EE. UU.

Cnel. N. Vega 5531 - 54-0765

FOTO

AFOLO

ESTUDIO

CORDOBA 4671 T. E. 54-8147

ESTUDIO NERSESSIAN

ECONOMICO . CONTABLE . IMPOSITIVO
ASUNTOS JURIDICOS

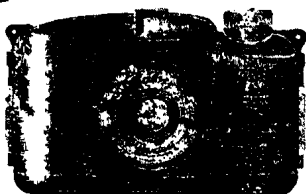
Florida 165
Gal. Gral. Güemes P. 3, of. 343-4

Tel 30-6377

Roy Junior ★ ★ Baby

**La cámara
super
económica**

Que permite tomar
16 fotos 4 1/2 x 6, con
un rollo común 6-20

AL PRECIO DE UNA SIMPLE!
CAMARA DE CAJON!

GEVAERT ARGENTINA S. A. de Productos Fotográficas
Bvd. MITRE 1906 - T. E. 48 - 9011 - BUENOS AIRES

ALBERT TRITSMANS, Director - Gerente General

PIELES

FINAS

MODELOS

REFORMAS

PELETERIA "PAPAZIAN"

SUIPACHA 942

T. E. 32.0705

BUENOS AIRES

ADHESION

DANUBIO S. A.

Perleria "Armenia"

SANTA FE 1560

T. E. 44 - 0275

MERCERIA-NOVEDADES

"EL PORVENIR"

El Hogar de los Hilos y Botones

M. CHEBEKDJIAN E HIJOS

Azcuénaga 417

T. E. 48 - 3654

EL CISNE

Soc. Resp. Ltda.

BUENOS AIRES

CORDOBA

« NAVASART »
REVISTA MENSUAL

ORGANO DE LA
U. G. ARMENIA DE C. FISICA
GALERIA GRAL. GUEMES
FLORIDA 165 Piso 6º

SUSCRIPCION

Ejemplar suelto 5.— Pesos
Anual 50.— Pesos
Exterior 4.— Dolares

AÑO 5 - Nº 50

JULIO DE 1957

BUENOS AIRES

ALFOMBRAS

SPARTA ATLANTIDA S. A.

INDUSTRIAL Y COMERCIAL

CORREOS
ARGENTINO
CENTRAL (P)

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5932

TARIFA REDUCIDA

Concesión Nº 1349 R. ©